

Α.Ε.Ι. Πειραιά Τ.Τ.

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ (ΑΜ15834)

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2019

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όσους έχουν εργαστεί ώστε εμείς οι φοιτητές να βρίσκουμε στοιχεία ώστε να ολοκληρώνεται ορθολογικά η οπτική μας,
Τους καθηγητές μου στο Α.Ε.Ι Τ.Τ. ΠΕΙΡΑΙΑ για την μεταλαμπάδευση της γνώσης καθώς και την οικογένεια μου, μητέρα Χριστίνα, πατέρα Νικόλαο, αδελφές Αδαμαντία και Αναστασία.

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο / Η κάτωθι υπογεγραμμένος / η .ΦΙΛΙΠΠΟΥ...ΓΕΩΡΓΙΑ....., του .ΝΙΚΟΛΑΟΥ....., του φοιτητής του Τμήματος...ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ...ΚΑΙ.ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ. του Α.Ε.Ι. Πειραιά Τ.Τ., πριν αναλάβω την εκπόνηση της Πτυχιακής Εργασίας μου, δηλώνω ότι ενημερώθηκα για τα παρακάτω :

«Η Πτυχιακή Εργασία (Π.Ε) αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο του συγγραφέα, όσο και του Ιδρύματος και θα πρέπει να έχει μοναδικό χαρακτήρα και πρωτότυπο περιεχόμενο.

Απαγορεύεται αυστηρά οποιοδήποτε κομμάτι κειμένου της να εμφανίζεται αυτούσιο ή μεταφρασμένο από κάποια άλλη δημοσιευμένη πηγή. Κάθε τέτοια πράξη αποτελεί προϊόν λογοκλοπής και εγείρει θέμα Ηθικής Τάξης για τα πνευματικά δικαιώματα του άλλου συγγραφέα. Αποκλειστικός υπεύθυνος είναι ο συγγραφέας της Π.Ε, ο οποίος φέρει και την ευθύνη των συνεπειών, ποινικών και άλλων, αυτής της πράξης.

Πέραν των όποιων ποινικών ευθυνών του συγγραφέα, σε περίπτωση που το Ίδρυμα του έχει απονείμει Πτυχίο, αυτό ανακαλείται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Η Συνελευση του Τμήματος με νέα απόφασή της, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου, του αναθέτει εκ νέου την εκπόνηση Π.Ε με άλλο θέμα και διαφορετικό επιβλέποντα καθηγητή. Η εκπόνηση της εν λόγω Π.Ε πρέπει να ολοκληρωθεί εντός τουλάχιστον ενός ημερολογιακού 6μήνου από την ημερομηνία ανάθεσής της. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο άρθρου 18, παρ. 5 του ισχύοντος Εσωτερικού Κανονισμού.»

Η Δηλούσα

Γ. Φιλίππου

Ημερομηνία

28-01-2019

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εάν αυτό που μας ενδιαφέρει είναι ο αριθμός όσων δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να αποκτήσουν τα «αναγκαία προς το ζην» τότε βρισκόμαστε στην επικράτεια της ακραίας φτώχειας.

Εάν αντίθετα μας ενδιαφέρει η κοινωνική μειονεξία λόγω χαμηλού εισοδήματος τότε ένας δείκτης σχετικής φτώχειας είναι πιο κατάλληλος.

Η οικονομική δραστηριότητα των ανθρώπων μέσα σε ένα χρόνο μετριέται με το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν. Οι άνθρωποι που βρίσκονται κάτω από το 60% του διάμεσου εισοδήματος θεωρούνται σχετικά φτωχοί.

Από εκπρόσωπους των οικονομικών σχολών κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί διάφορες θεωρίες γιατί υπάρχει η φτώχεια.

Στη σύγχρονη εποχή ο όρος της φτώχειας έχει τροποποιηθεί στην έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού όπου μπορεί να περιγράψει τη διαδικασία φτωχοποίησης με ένα τρόπο ποιο σύνθετο.

Ο σημαντικότερος λόγος φτώχειας είναι η ανεργία. Η χαμηλή ένταση εργασίας, η υλική στέρηση, το χαμηλό εισόδημα είναι οι τρείς συνιστώσες που αποτελούν τον δείκτη «Άτομα σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού» που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση ώστε να ασκεί τις πολιτικές της, At Risk of Poverty or Social Exclusion- APORE.

Η οδηγία της Ε.Ε 92/441/ΕΟΚ πλέον της «Στρατηγική Ένταξη Ευρώπη 2020» είναι δυο πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ευρώπη ως δίχτυ ασφαλείας ενάντια στην φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να αναζητήσει τα αίτια της φτώχειας και να παρουσιάσει τις πολιτικές πάνω στο ζήτημα αυτό. Ένα αίτημα για την διασφάλιση όλων των μελών της κοινωνίας από τις αντιξοότητες της ζωής και τις αρνητικές επιδράσεις του τρόπου οργάνωσης της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή

1. Σχετική ή απόλυτη φτώχεια..... σελ.1

2. ΑΕΠ μέτρο σύγκριση..... σελ.2

3. Μέτρηση εισοδηματικής φτώχειας..... σελ.3

4. Θεωρίες εισοδηματικών ανισοτήτων σελ.5

5.Κοινωνικόςαποκλεισμός σελ.9

6.Γραμμή φτώχειας..... σελ.10

7. Κοινωνικός διάλογος..... σελ.10

8. Είδη ανεργίας..... σελ.12

9.«Ευρώπη 2020 για έξυπνη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» σελ.13

10. Δείκτης AROPE..... σελ.15

11. Στατιστικά δεδομένα Eurostat/ Ανάλυση στοιχείων..... σελ.16

12.Μία νέα κατηγορία:

εργαζόμενοι φτωχοί και νέοι εκτός εκπαίδευσης κατάρτισης σελ.29

13.Το μέτρο του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος στην Ε.Ε-28.....σελ.30

14. Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στην Ελλάδα.....σελ.39

Συμπεράσματα.....σελ.40

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το βασικό πρόβλημα των σύγχρονων κοινωνιών είναι η εξασφάλιση ενός κοινωνικού συστήματος που να μπορεί να συνδυάσει με επιτυχία την ατομική ελευθερία και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεμελιώθηκε πάνω στην ιδέα της αλληλεγγύης, της κοινωνικής δικαιοσύνης , του πολιτισμού και της αειφόρου ανάπτυξης.

Το θέμα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού είναι ενδιαφέρον επειδή είναι ένα κοινωνικό πρόβλημα και όχι ατομικό. Τα κοινωνικά προβλήματα διαφέρουν από τα ατομικά ως προς την έκταση των ατόμων που επηρεάζουν: όταν κάποιος είναι άστεγος, άνεργος ή μετανάστης αυτό δε συνιστά κοινωνικό πρόβλημα αλλά ατομικό.

Αντίθετα όταν έχουμε ολόκληρες ομάδες πληθυσμού άστεγες, άνεργες ή σε κατάσταση ένδειας τότε μπορούμε να μιλάμε για κοινωνικό πρόβλημα.

Παρότι το ΑΕΠ είναι ένας δείκτης οικονομικής δραστηριότητας και κατά επέκταση οικονομικής ευημερίας δε λαμβάνει υπόψη του τη διανομή του εισοδήματος. Μεγαλύτερη ανισοκατανομή στο εισόδημα τείνει να μειώνει το βιοτικό επίπεδο της χώρας. Σε αυτό το σημείο εισέρχεται ή έννοια της σχετικής και της απόλυτης φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ως συνέπεια της φτώχειας που θα σχολιαστεί στο ένα, δύο και πέντε σημείο της εργασίας.

Το ποσοστό των φτωχών και η μέτρηση της εισοδηματικής φτώχειας παρουσιάζονται στο σημείο τρία και έξι καθώς και οι θεωρίες των εισοδηματικών ανισοτήτων στο σημείο τέσσερα.

Βασική αιτία της φτώχειας είναι η ακούσια ανεργία που θα σχολιαστεί στο σημείο οκτώ. Ο κοινωνικός διάλογος που έχει αναπαραχθεί για το αν είναι θεμιτή η οικονομική στήριξη των οικονομικά ασθενέστερων παρουσιάζετε στο σημείο εφτά της παρούσας εργασίας.

Στη συνέχεια, στα σημεία εννέα, δέκα, έντεκα παρουσιάζονται στατιστικά δεδομένα της Eurostat για το θέμα της φτώχειας καθώς επίσης και η πρωτοποριακή πλατφόρμα «Ευρώπη 2020 για έξυπνη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» αποτέλεσμα Κοινοτικής Οδηγίας και πολιτικής εφαρμογής για το κοινωνικό ζήτημα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ευρώπη των 28 κρατών-μελών.

Τέλος στο σημείο δώδεκα αναφέρετε το μέτρο του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος στην Ελλάδα.

1. Σχετική ή απόλυτη φτώχεια

Η φτώχεια ως κοινωνικό πρόβλημα είναι μια βαθιά ενσωματωμένη πληγή που διαπερνά κάθε διάσταση του πολιτισμού και της κοινωνίας. Περιλαμβάνει τα συνεχή χαμηλά επίπεδα εισοδήματος για τα μέλη μιας κοινότητας. Αν και υπάρχουν ποικίλες προσεγγίσεις στον ορισμό και την έννοια της φτώχειας, φαίνεται ότι κοινός στόχος όλων των προσεγγίσεων είναι ο χαρακτηρισμός και εντοπισμός των νοικοκυριών και ατόμων, τα οποία υστερούν χαρακτηριστικά σε διαθέσιμους χρηματικούς και μη πόρους, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να συμμετέχουν κατά ανεκτό βαθμό στην κοινωνικοοικονομική ζωή της κοινωνίας που ζουν. Δύο είναι οι πλέον γνωστές προσεγγίσεις στον ορισμό της φτώχειας: η απόλυτη και η σχετική φτώχεια. Σύμφωνα με την απόλυτη προσέγγιση, ένα άτομο θεωρείτε φτωχό εάν οι πόροι του (το εισόδημα του) είναι ανεπαρκείς για να αγοράσει τα ελάχιστα αναγκαία για να διατηρήσει την φυσική του ικανότητα. Τα ελάχιστα αναγκαία μπορούν να υπολογιστούν σε απόλυτους όρους, εκτιμώντας τις πρωτεΐνες και τις θερμίδες σε ημερήσια βάση. Για αυτές τις ελάχιστες πρωτεΐνες και θερμίδες μπορούν ακολούθως να υπολογιστούν τα ελάχιστα χρήματα που απαιτούνται.

Στην έννοια της σχετικής φτώχειας, το ελάχιστο όριο διαβίωσης ορίζεται όχι απλώς ως τα αναγκαία αγαθά για την συντήρηση και αναπαραγωγή της ζωής, αλλά και αυτά που θεωρούνται ως αναγκαία, από τα έθιμα και τον πολιτισμό της συγκεκριμένης κοινωνίας, για μια ανεκτή ζωή.

Σε αυτή τη μελέτη η έννοια και ο ορισμός της φτώχειας που υιοθετείται είναι η σχετική φτώχεια. Η απόλυτη έννοια της φτώχειας δε θα μας απασχολήσει, μιας και η χώρα μας ως μέλος μιας ευρύτερης ένωσης αυτής της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει μάλλον ξεπεράσει το στάδιο υπανάπτυξης κατά το οποίο η πενία και η ανέχεια ήταν ευρέως συνηθισμένα φαινόμενα. Είναι απίθανο να συναντήσει ο ερευνητής υπολογίσιμες ομάδες του πληθυσμού που στην κυριολεξία να λιμοκτονούν.

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η Ε.Ε έχει υιοθετήσει πάγια τη σχετική έννοια της φτώχειας. Το Συμβούλιο της ΕΟΚ το Δεκέμβριο του 1984 αποφάσισε ότι «φτωχοί θα θεωρούνται τα άτομα, οι οικογένειες και ομάδες προσώπων των οποίων οι πόροι (υλικοί, πολιτισμικοί και κοινωνικοί) είναι τόσο περιορισμένοι που τα αποκλείουν από το ελάχιστο αποδεκτό επίπεδο διαβίωσης στη χώρα μέλος που εκείνα διαβιούν» (ΚΕΠΕ 55,2004)

2. ΑΕΠ μέτρο σύγκρισης

Το πιο σημαντικό μακροοικονομικό μέγεθος των οικονομικών παραγόντων μιας χώρας είναι το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ). Το μέγεθος αυτό μετράει την συνολική παραγωγή της χώρας σε δεδομένη χρονική στιγμή (ένα χρόνο)και έτσι αποτελεί ένα δείκτη της γενικής οικονομικής κατάστασης και της συνολικής δραστηριότητας της εθνικής οικονομίας. Το πραγματικό ΑΕΠ προκύπτει από την διαίρεση του ονομαστικού ΑΕΠ με ένα δείκτη τιμών-έτος βάσης.

Το εθνικό προϊόν και το εθνικό εισόδημα παρακολουθούνται από τους Εθνικούς λογαριασμούς, το εθνικό εισόδημα είναι η νομισματική έκφραση του εθνικού προϊόντος. Το πλεονέκτημα του πραγματικού ΑΕΠ (που είναι η μέτρηση που προτιμάται) είναι ότι παρέχει ρεαλιστική εικόνα της οικονομίας σε σχέση με την δυνητική της παραγωγική ικανότητα. Ταυτόχρονα το πραγματικό προϊόν έχει το πλεονέκτημα να προσφέρει ρεαλιστικές συγκρίσεις για το βιοτικό επίπεδο είτε μεταξύ διάφορων οικονομιών είτε της ίδιας της οικονομίας σε διάφορες χρονικές περιόδους.

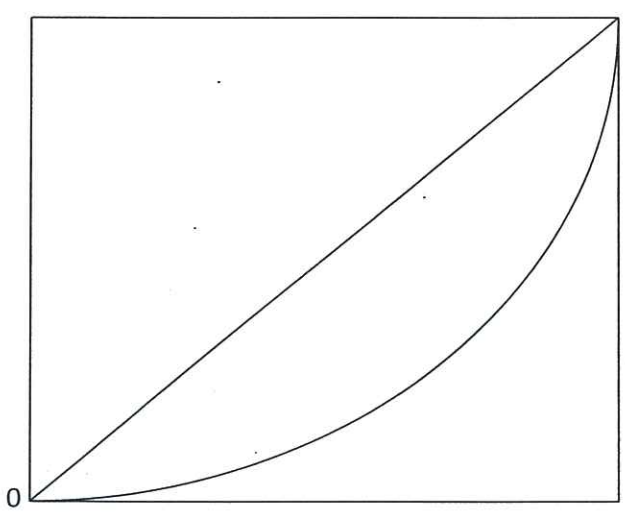
Το κατά κεφαλήν εισόδημα μετρά την ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που είναι διαθέσιμη στο οικονομικό άτομο. Ο ρόλος του είναι σημαντικός γιατί έτσι μπορούμε να προβούμε σε σύγκριση για το βιοτικό επίπεδο μεταξύ διάφορων οικονομιών σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο ή για την ίδια οικονομία σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Ο υπολογισμός του κατά κεφαλήν εισοδήματος γίνεται με μια απλή διαίρεση του εθνικού εισοδήματος με το μέγεθος του πληθυσμού. Το διαθέσιμο εισόδημα δείχνει ποιό κομμάτι του ΑΕΠ είναι διαθέσιμο για κάθε οικονομικό άτομο. Η σύγκριση πρέπει να γίνεται σε κοινή μονάδα νομίσματος.

Το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ έχει δεχτεί σημαντικές αρνητικές κριτικές σχετικά με το εάν το μέγεθος αυτό μπορεί να δώσει μια αξιόπιστη εικόνα της οικονομικής ευημερίας μιας οικονομίας επειδή δεν λαμβάνει υπόψη του τη διανομή του εισοδήματος. Είναι μια πλασματική εικόνα επειδή δεν αντιστοιχεί στο κάθε οικονομικό άτομο το ποσοστό της διαίρεσης αυτής. Σε όλες τις κοινωνίες δεν έχουν όλα τα μέλη τους το ίδιο εισόδημα. Μεγαλύτερη ανισοκατανομή στο εισόδημα τείνει να μειώνει το βιοτικό επίπεδο, γεγονός που δεν αποτυπώνεται στο ΑΕΠ.

3) Μέτρηση εισοδηματικής ανισότητας

Η διανομή του εισοδήματος επηρεάζεται από κοινωνικούς, πολιτικούς και άλλους παράγοντες. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να μετρήσει κανείς πόσο άνιση είναι η διανομή του εισοδήματος σε μια δεδομένη περίοδο. Ο απλούστερος τρόπος είναι να δείξει σε ένα πίνακα τα ποσοστά των νοικοκυριών, χωριστά ή και σωρευτικά, που περιλαμβάνονται σε διάφορες εισοδηματικές ομάδες στις οποίες έχει διαιρεθεί η εισοδηματική κλίμακα. Πχ. στο 10% των φτωχότερων νοικοκυριών αντιστοιχεί το 2% του συνολικού εισοδήματος της χώρας, στο 20% των λιγότερο φτωχών νοικοκυριών αντιστοιχεί το 5% του συνολικού εισοδήματος, στο 30% αντιστοιχεί το 15% του εισοδήματος, στο 30% αντιστοιχεί το 30% και στο 20% αντιστοιχεί το 48% του εισοδήματος. Τα ίδια εισοδηματικά στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον σχεδιασμό της καμπύλης Lorenz που δείχνει διαγραμματικά πόσο άνιση είναι η διανομή του εισοδήματος.

Σχήμα 1.Καμπύλη Lorenz

Πηγή :Παπαηλίας Θ. 2006

Στο οριζόντιο τμήμα του τετραγώνου απεικονίζονται το ποσοστό των νοικοκυριών ενώ στο κατακόρυφο το ποσοστό του εισοδήματος που απολαμβάνουν τα νοικοκυριά.

Η διαγώνιος του τετραγώνου ονομάζεται διαγώνιος ισοκατανομής και αποτυπώνει την ιδεατή κατανομή του εισοδήματος (το εισόδημα μοιράζεται ισομερώς μεταξύ των ατόμων). Συνεπώς, όσο απομακρύνεται η καμπύλη από τη διαγώνιο τόσο μεγαλύτερη είναι

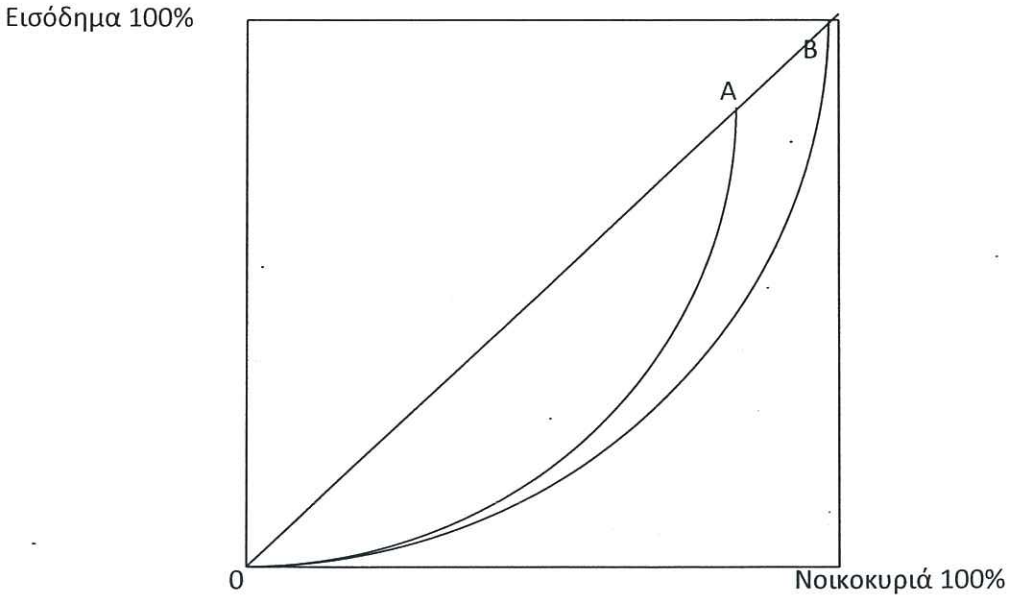
η ανισότητα.

Η χρησιμότητα της καμπύλης Lorenz είναι ότι εύκολα μπορεί να αποτυπώσει την εμφανιζόμενη ανισοκατανομή και να υποκαταστήσει τα στατιστικά δεδομένα που συνήθως είναι ογκώδη και δυσανάγνωστα.

Επιπρόσθετα παρέχει εύκολη εικόνα σύγκρισης της ανισοκατανομής μεταξύ δυο ή περισσοτέρων χωρών υπό την προϋπόθεση ότι οι καμπύλες δεν τέμνονται. Στην τελευταία περίπτωση ανακύπτουν προβλήματα και η χρήση της καμπύλης αποφεύγεται.

Σε αυτό το πρόβλημα έρχεται να δώσει την λύση ο συντελεστής Gini ο οποίος μετράει την απόκλιση της καμπύλης εισοδηματικής ανισότητας από την κατάσταση της πλήρους ισοκατανομής. Έτσι ,εάν η χώρα Α συντελεστή 0,43 και η χώρα Β 0,47 προκύπτει ότι στη δεύτερη η ανισοκατανομή είναι οξύτερη.

Σχήμα 1.1.Καμπύλη Lorenz με χώρα Α,Β.

Πηγή: Θ.Παπαηλίας, 2006

Παρακάτω αναφέρονται επιγραμματικά οι θέσεις όπως ανακτήθηκαν από το Θ.Παπαηλίας,2006.

Διαχρονικά οι μεγάλοι οικονομολόγοι και στοχαστές προσπάθησαν να απαντήσουν να δώσουν μια εξήγηση γιατί υπάρχουν οι εισοδηματικές ανισότητες.

4. Θεωρίες εισοδηματιών ανισοτήτων

Α) Η θεωρία των ικανοτήτων

Η θεωρία των ικανοτήτων προσπαθεί να δώσει απάντηση στο ερώτημα πώς κάποια άτομα απόκτησαν σημαντικό πλούτο, ενώ άλλα (τα περισσότερα) παρέμειναν φτωχά.
Η απάντηση που δόθηκε από τους κλασικούς κατά βάση συνιστούσε τη θεωρία των ικανοτήτων ,θεωρήθηκε δηλαδή ότι η φύση κάνει ένα διαχωρισμό στα άτομα, γίνεται δηλαδή μια «κατανομή» φυσικών και διανοητικών ικανοτήτων μεταξύ των ανθρώπων. Απόρροια αυτής της διαφοράς είναι το επιπλέον «τίμημα» που απολαμβάνουν οι ικανότεροι. Μολονότι η άποψη αυτή απέκτησε ευρεία δημοτικότητα, τα στατιστικά δεδομένα δεν τη δικαίωσαν.

Β) Η θεωρία της επιλογής

Η θεωρία αυτή εκφράζει ότι η κατανομή του εισοδήματος είναι αποτέλεσμα της ελεύθερης εκλογής , «επιλογής» του ατόμου, δηλαδή το ίδιο το άτομο «καθορίζει» το επίπεδο ευημερίας, που θα απολαύσει. Κατά των Friedman « η ανισότητα του εισοδήματος σε μια κοινωνία μπορεί να παρατηρηθεί με τον ίδιο τρόπο, όπως το είδος των αγαθών που παράγονται, τουλάχιστον κατά ένα τμήμα – ίσως κατά το μεγαλύτερο – σαν αντανάκλαση μιας προκαθορισμένης εκλογής σε συμφωνία με τις κλίσεις και προτιμήσεις των μελών μιας κοινωνίας μάλλον, παρά σαν μια απλή «πράξη του Θεού».
Η θεωρία αυτή σήμερα τείνει μάλλον να εγκαταλειφθεί. Η εκλογή δεν είναι σχεδόν ποτέ ελεύθερη και το άτομο εκλέγει κάτω από συγκεκριμένους περιορισμούς .Το άτομο βέβαια αποφασίζει, αλλά η απόφαση του αυτή είναι μάλλον προκαθορισμένη. Όπως έχει παρατηρηθεί (J.Pen 1971)οι πολύ πλούσιοι δε διατρέχουν μεγάλους κινδύνους, αντίθετα με

τους μικροεπιχειρηματίες , που ρισκάρουν σχεδόν όλο τους το κεφάλαιο. Τέλος, τα εμπόδια που υφίσταται μεταξύ των διάφορων επαγγελμάτων –που σημαίνει ότι οι δυνατότητες πρόσβασης δεν είναι ίδιες για όλα τα άτομα – περιορίζουν – αν δεν εξαφανίζουν – τη δυνατότητα εκλογής του ατόμου.

Γ) Η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου

Συγγενής των δυο προηγούμενων θεωριών είναι η θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου. Με το υπόδειγμα αυτό υποστηρίχθηκε ότι η επένδυση – και κατά συνέπεια η συσσώρευση – δεν αφορά μόνο στους υλικούς πόρους άλλα και τους ανθρώπινους . Έγινε η υπόθεση ότι τα άτομα, που επενδύουν και χρήματα και χρόνο στην εκπαίδευση τους προσδοκούν υψηλότερα εισοδήματα από εκείνα που συσσωρεύουν ελάχιστα ή καθόλου στον ανθρώπινο παράγοντα.

Δ) Η θεωρία του κύκλου ζωής

Σύμφωνα με αυτή τη προσέγγιση, η παρατηρούμενη ανισοκατανομή μεταξύ των ατόμων οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος σε ένα «στατιστικό σφάλμα». Οι διάφορες μετρήσεις αναφέρονται σε άτομα διαφορετικής ηλικίας. Θα ήταν συνεπώς ορθότερο να συγκρίνονται τα εισοδήματα που αποκτούν τα διάφορα πρόσωπα στη διάρκεια της ζωής τους, παρά εκείνα που διαθέτουν σε δεδομένη στιγμή. Οι αντίθετες απόψεις που διατυπώθηκαν για τη θεωρία αυτή, είχαν σαν αποτέλεσμα να παραμείνει στην περιφέρεια της οικονομικής θεωρίας.

Ε) Η στοχαστική θεωρία

Υπεύθυνος για τη θεωρία αυτή στα τέλη του 19ου αιώνα είναι ο Pareto ο οποίος παρατήρησε διαχρονικά μια σταθερότητα στην κατανομή του εισοδήματος.

Υποθέτει πως το εισόδημα είναι χωρισμένο σε κλιμάκια όμοιας αναλογικής έκτασης και η μετάβαση της κατανομής του εισοδήματος διαχρονικά μεταξύ των κλιμακίων είναι μια στοχαστική εξέλιξη. «Νέοι κάτοχοι εισοδήματος εμφανίζονται κάθε χρόνο, ενώ οι παλαιότεροι πεθαίνουν και μια προφανής γόνιμη, απλουστευμένη υπόθεση που γίνεται είναι ότι στον κάθε «αποχωρούντα» κάτοχο εισοδήματος αντιστοιχεί ένας κληρονόμος στο εισόδημα του στον επόμενο χρόνο και αντίστροφα». Σύμφωνα με τα παραπάνω, το εισόδημα παραμένει σταθερό δια μέσου του χρόνου. Αυτό βέβαια είναι υπερβολικό και η εμπειρία δε δικαίωσε παρόμοιες υποθέσεις.

ΣΤ) Οι θεσμικές θεωρίες

Ως θεσμικές θεωρίες θεωρούνται όλες εκείνες που αποδέχονται, ότι οι κυριότεροι παράγοντες, που προσδιορίζουν την κατανομή του εισοδήματος, είναι αποτέλεσμα της ύπαρξης ενός συγκεκριμένου θεσμικού πλαισίου, όπως η κληρονομιά, η προίκα, η δωρεά ή οι συγχωνεύσεις εταιριών.

Επίσης τυχαία γεγονότα όπως η ανακάλυψη χρυσορυχείων, πετρελαιοπηγών, τεχνολογικά επιτεύγματα προκαλούν μεγάλη συγκέντρωση πλούτου.

Εκείνο που πρέπει να καταστεί σαφές είναι ότι ο όρος διανομή συνδέεται με την ύπαρξή κοινωνικών τάξεων . Αντίθετα ο όρος κατανομή έχει σχέση με μια τμηματοποίηση κάποιου δοσμένου εισοδήματος μια δεδομένη στιγμή. (Θ.Παπαηλίας, 2006)

Με τη βιομηχανική επανάσταση που άρχισε τον 18ο αιώνα στη Βρετανία, η συσσώρευση πλούτου επέτεινε τις διαφορές. Παρ' όλα αυτά, οι μεγάλοι κλασσικοί οικονομολόγοι δεν πρότειναν μέτρα για την τεχνητή μεταβολή της διανομής του εισοδήματος προς όφελος των φτωχών, γιατί πίστευαν πως τέτοιες παρεμβάσεις απλώς θα έβλαπταν ολόκληρη την οικονομία, χωρίς τελικά να βελτιωθεί η θέση των φτωχών.

Η θέση των οικονομολόγων και μερίδας τουλάχιστον της κοινωνίας άρχισε να αλλάζει το

19^{ο} αιώνα. Τότε στη Βρετανία και στη Γερμανία άρχισαν να εφαρμόζονται ορισμένα κρατικά μέτρα για τους φτωχούς. Στον 20^{ο} αιώνα και ιδίως στη περίοδο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αυξήθηκε σημαντικά το κοινωνικό ενδιαφέρον για τη διανομή του εισοδήματος και για τη λήψη αναδιανεμητικών μέτρων χωρίς όμως να γίνει κατορθωτή η μεγάλη μείωση των εισοδηματικών διαφορών. (Γ.Κώττη,1996).

5. Κοινωνικός αποκλεισμός

Το ερευνητικό και πολιτικό ενδιαφέρον για θέματα διανομής και φτώχειας , αν και διαρκές τη μεταπολεμική περίοδο, ενισχύθηκε από την εποχή της δημιουργίας της Ε.Ε. Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού εμφανίζεται πρώτη φορά στην κάπου στα μέσα της δεκαετίας του 1960. Τότε χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει τους τότε φτωχούς με την έννοια των «αποκλεισμένων» από πολιτικούς αλλά και στον δημόσιο διάλογο. Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού αναφέρεται σε μία διαδικασία κατά την οποία τα άτομα/ ή και ομάδες ανθρώπων ωθούνται στο περιθώριο της κοινωνίας ,αποκλείονται από αυτή με την έννοια ότι στερούνται αγαθά και δικαιώματα και παρεμποδίζονται στη συμμετοχή τους στη κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική ζωή του τόπου όπου ζουν.

Η επιστημονική κοινότητα υποστηρίζει πως η μετάβαση από την έννοια της «φτώχειας» σε αυτή του «κοινωνικού αποκλεισμού» λειτουργεί προωθητικά για τις κοινωνικές επιστήμες στη βάση ότι ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι ένας όρος που βοηθά να «ξεφύγει» το ερευνητικό ενδιαφέρον από το εισόδημα και την καταναλωτική δύναμη. Να διευρυνθεί δηλαδή στα πλαίσια μιας πολύμορφης αναζήτησης ενός φαινομένου πολυδιάστατου.

Σε αντίθεση με τον κοινωνικό αποκλεισμό, η φτώχεια αδυνατεί να συμπυκνώσει μορφές αποστέρησης δίνοντας έτσι μια εικόνα πιο μονοδιάστατη και στατική.

Έτσι αναδεικνύεται πως το εργαλείο που έχει τη δυνατότητα να δώσει μία άλλη δυναμική στην ανάλυση των αποστερήσεων που δημιουργούνται στη σύγχρονη καπιταλιστική κοινωνία είναι αυτή του κοινωνικού αποκλεισμού.

Επίσης ο όρος του «κοινωνικού αποκλεισμού» δείχνει να είναι καταλληλότερος σε σύγκριση αυτού της «φτώχειας» γιατί δίνει τη δυνατότητα να περιγραφούν τα κοινωνικά προβλήματα με έναν τρόπο λιγότερο στοχοποιημένο και επικριτικό.

Σε κάθε περίπτωση ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν είναι ούτε στατική ούτε μετρήσιμη κατάσταση αλλά μια διαδικασία και ταυτόχρονα και το αποτέλεσμα της διαδικασίας αυτής. Οι διαβαθμίσεις μέσω των οποίων τα άτομα σταδιακά οδηγούνται στον κοινωνικό περιθώριο και αποκλείονται είναι αυτές που σκιαγραφούν την ίδια τη φύση του κοινωνικού αποκλεισμού. Η γρήγορη εξάπλωση του όρου οφείλετε στους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

6. Γραμμή φτώχειας

Στη μέτρηση της φτώχειας συμπεριλαμβάνονται δύο θέματα: πρώτο να εκτιμηθεί πόσοι είναι οι φτωχοί και, δεύτερο, πόσο εισόδημα χρειάζονται για να βγουν οι φτωχοί από την περιοχή της φτώχειας. Το πρώτο θέμα απαιτεί την επιλογή ενός κριτηρίου (γραμμή φτώχειας) χαρακτηρισμού κάποιου ως φτωχού, την κατανομή του πληθυσμού σε φτωχούς και μη και ακολούθως τον υπολογισμό των φτωχών ως ποσοστό του πληθυσμού.

Στο δεύτερο θέμα υπολογίζεται το εισόδημα που είναι αναγκαίο για να εξασφαλίσουν όλοι οι φτωχοί το εισόδημα της γραμμής φτώχειας. Αυτό ονομάζεται «χάσμα» (ή «βάθος») φτώχειας (poverty gap), δηλαδή, η διαφορά μεταξύ γραμμής φτώχειας και εισοδήματος των φτωχών.(ΚΕΠΕ 22,1986).

Οι περισσότεροι δείκτες που χρησιμοποιούνται στην Ευρώπη βασίζονται στο εισόδημα. Αυτό τεκμηριώνεται θεωρητικά με την άποψη ότι το εισόδημα αντιστοιχεί στην ικανότητα του κατόχου του να κινητοποιεί πόρους, ενώ ταυτόχρονα στηρίζεται στη κοινή λογική ότι «φτωχός είναι όποιος δεν έχει χρήματα».

Το διάμεσο εισόδημα είναι το εισόδημα του «ενδιάμεσου» ατόμου, δηλαδή εκείνου που βρίσκεται ακριβώς στο μέσο της εισοδηματικής κατανομής (και κατά συνέπεια ο αριθμός όσων είναι πλουσιότεροι από αυτό είναι ίσος με τον αριθμό όσων είναι φτωχότεροι του). Επειδή πρακτικά σε κάθε κατανομή εισοδήματος υπάρχουν λιγότεροι πλούσιοι από ότι φτωχοί, το μέσο εισόδημα είναι αναγκαστικά υψηλότερο από το διάμεσο.

Είναι ενδιαφέρον ότι αρχικά το ευρύτερα διαδεδομένο όριο σχετικής φτώχειας (πχ. στην Βρετανία) ήταν το 50% του μέσου εισοδήματος . Όπως όλα τα όρια φτώχειας, το «μισό του μέσου» εισοδήματος γινότανε εύκολα αντιληπτό από οποιονδήποτε ειδικό ή μη.

Στη συνέχεια έγινε αντιληπτό πως το όριο αυτό επηρεάζεται υπερβολικά από τις ακραίες τιμές (πχ. από το εισόδημα λίγων ,πολύ πλουσίων ατόμων) γι' αυτό αντικαταστάθηκε από το 60% του διάμεσου εισοδήματος, το οποίο βρίσκεται περίπου στο ίδιο επίπεδο με το 50% του μέσου εισοδήματος , ενώ επίσης διαθέτει τις επιθυμητές στατιστικές ιδιότητες. (Ματσαγγάνης,2017).

7. Κοινωνικός διάλογος

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι κυβερνήσεις των περισσοτέρων χωρών της Ε.Ε παίρνουν μέτρα για τη μείωση της εισοδηματικών ανισοτήτων, ενισχύοντας τα

νοικοκυριά με τα χαμηλά εισοδήματα και μειώνοντας τα εισοδήματα των πλουσιότερων οικογενειών. Η αναδιανομή εισοδήματος γίνεται με τη χρησιμοποίηση προοδευτικής φορολογίας εισοδήματος, επιδομάτων απορίας, δωρεάν παιδείας, δωρεάν ή επιδοτούμενης ιατρικής περίθαλψης ή στέγασης των φτωχότερων οικογενειών και διάφορων άλλων μέτρων.

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι τα μέτρα αυτά είναι πρέπει να αυξηθούν και να ενταθούν ενώ άλλοι πιστεύουν πως είναι ήδη υπερβολικά και δημιουργούν αντικίνητρα για την καταβολή προσπάθειας την ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων κ.α.

Εκείνοι που υποστηρίζουν την πρώτη άποψη πιστεύουν ότι η φτώχεια οφείλεται κυρίως σε δυσμενείς οικονομικές συγκυρίες που οι φτωχοί δεν μπορούν να ελέγξουν ή σε διαιωνιζόμενες κοινωνικές και πολιτισμικές αδυναμίες ορισμένων ατόμων που δεν είναι τα ίδια σε θέση να θεραπεύσουν κ.α. Οι φτωχές οικογένειες θεωρούνται θύματα του περιβάλλοντος τους που δημιουργεί ανεργία , της ανεπαρκούς εκπαίδευσης τους λόγω έλλειψης ευκαιρίας ή καθοδήγησης από αμόρφωτους γονείς, της κακής υγείας της μεγάλης ηλικίας ,διακρίσεις σε βάρος τους κ.ο.κ.

Σύμφωνα με την φιλοσοφία αυτή, αφού δεν ευθύνονται για την φτώχεια τους ούτε μπορούν να απαλλαγούν από αυτήν χωρίς εξωτερική βοήθεια, είναι ευθύνη της κοινωνίας να τους δώσει όση βοήθεια χρειάζονται για να βελτιώσουν τη θέση τους.

Εκείνοι που τάσσονται υπέρ της μείωσης των μέτρων αναδιανομής του εισοδήματος υποστηρίζουν ότι ο καθένας είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνος για την τύχη του. Η φτώχεια αποδίδεται σε παράγοντες που έχουν κυρίως σχέση με την νοοτροπία και τη συμπεριφορά των ίδιων των φτωχών και όχι με το περιβάλλον τους και την κοινωνία.

Πχ. την παραμέληση της εκπαίδευσης τους, την αντίσταση σε αλλαγή επαγγέλματος ή του τόπου κατοικίας ακόμη και όταν αυτό επιβάλλεται από τις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες , την έλλειψη ενδιαφέροντος για κατάρτιση, τη ροπή προς την αποφυγή καταβολής έντονης προσπάθειας. Εκείνοι που ασπάζονται αυτή τη θεωρία αντιδρούν αρνητικά στη λήψη δαπανηρών και «άδικων» όπως τα χαρακτηρίζουν μέτρων για την αναδιανομή του εισοδήματος προς όφελος των χαμηλότερων εισοδηματικών ομάδων.

Οι φτωχοί μπορούν να χωριστούν σε τρείς κατηγορίες: σε εκείνους που μπορούν να εργαστούν αλλά δε βρίσκουν δουλειά, σε εκείνους που εργάζονται αλλά έχουν πολύ χαμηλά εισοδήματα και σε εκείνους που για διάφορους λόγους ούτε εργάζονται ούτε θα μπορέσουν να απασχοληθούν (π.χ οι πολύ ηλικιωμένοι, οι μακροχρόνια άρρωστοι).

Σε ευρωπαϊκή μελέτη για τα αίτια της φτώχειας στην Ε.Ε παρουσιάζεται πως οι λόγοι που οδηγούν στη φτώχεια μπορεί να είναι κοινωνικοί ή και προσωπικοί. Η υψηλή ανεργία

και οι χαμηλοί μισθοί / συντάξεις είναι δυο από τις κυριότερες κοινωνικές αιτίες της φτώχειας. Ενώ η έλλειψη γνώσεων/ικανοτήτων/εκπαίδευσης και η κληρονομική φτώχεια λογίζονται ως οι περισσότερο «προσωπικοί» λόγοι για την φτώχεια.

8. Είδη ανεργίας

Σε όλες τις χώρες και με τις καλύτερες δυνατές συνθήκες, υπάρχει πάντοτε ένα ποσοστό ανεργίας γιατί κάποια άτομα αλλάζουν δουλειά και στο μεταξύ μεσολαβεί μια περίοδος ανεργίας. Εφόσον το διάστημα αυτό είναι σχετικά σύντομο η ανεργία αυτή ονομάζεται ανεργία τριβής, δε δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα. Η ανεργία τριβής είναι εντονότερη στους νέους οι οποίοι αποφασίζουν σχετικά εύκολα να αλλάξουν δουλειά για να βρουν κάτι καλύτερο και επίσης κατά κανόνα δεν έχουν ακόμα οικογενειακές υποχρεώσεις, οπότε ευκολότερα αποφασίζουν να μείνουν προσωρινά άνεργοι προκειμένου να ψάξουν για κάτι άλλο. Ανεργία τριβής παρουσιάζεται περισσότερο στις γρήγορα μετασχηματιζόμενες οικονομίες (ιδίως σε περιόδους οικονομικής επέκτασης) όπου πολλές επιχειρήσεις κλείνουν και πολλές νέες δημιουργούνται.

Συνηθισμένο φαινόμενο σε όλες τις κοινωνίες είναι και η εποχική ανεργία που οφείλετε στον εποχικό χαρακτήρα ορισμένων απασχολήσεων (πχ. οικοδόμων, ναυτικών, απασχολούμενων σε τουριστικές μονάδες κ.α). Και αυτή συνήθως θεωρείται ότι δε δημιουργεί σοβαρό πρόβλημα στην οικονομία. Τρίτη κατηγορία ανεργίας είναι αυτή που προκαλείτε από το γεγονός ότι η συνολική ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών στην οικονομία είναι ανεπαρκής για να εξασφαλίσει πλήρη απασχόληση. Η ανεργία αυτή, αποτελεί πολύ σοβαρό πρόβλημα, ονομάζεται ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης ή κυκλική ανεργία.

Όταν η διάρθρωση της προσφοράς εργασίας δεν ανταποκρίνεται στην διάρθρωση της ζήτησης εργασίας είναι δυνατό να προκληθεί έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης για ορισμένα άτομα ενώ συγχρόνως για ορισμένες ειδικεύσεις μπορεί να μην υπάρχει επαρκείς προσφορά εργατικού δυναμικού. Τότε υπάρχει διαρθρωτική ανεργία. Πχ. μπορεί να υπάρχει ανεργία στον κλάδο των ναυπηγείων και συγχρόνως έλλειψη στον τομέα του τουρισμού. Διαρθρωτική ανεργία υφίσταται και όταν υπάρχει έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης σε ορισμένες περιοχές της χώρας.

Οι κυριότεροι οικονομικοί στόχοι των σύγχρονων κοινωνιών είναι η πλήρης απασχόληση, η αύξηση του συνολικού προϊόντος , ο περιορισμός της αύξησης των τιμών (πληθωρισμός), η μείωση της ανισότητας στη διανομή του εισοδήματος, μεγαλύτερη ισότητα και ευκαιρίες , η προστασία του περιβάλλοντος.

9. «Ευρώπη 2020 για έξυπνη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»

Για την επίτευξη του στόχου αυτού παρουσιάστηκε η Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, «Ευρώπη 2020 για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη», Στην πλατφόρμα αυτή προτείνονται τρόποι για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, οι οποίοι είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με την καταπολέμηση των αιτίων της φτώχειας και απαιτούν συντονισμένη δράση ποικίλων πολιτικών. Συνοπτικά είναι οι εξής:

Πρόσβαση στην απασχόληση

Η εύρεση εργασίας αποτελεί αναμφισβήτητα τον ασφαλέστερο τρόπο εξόδου από την φτώχεια για τα άτομα που είναι ικανά να εργαστούν. Η Ε.Ε θέτει ως στόχο, μέχρι το 2020, την απασχόληση του 75% των αντρών όσο και των γυναικών που είναι σε ηλικία εργασίας (δηλαδή 20-64 χρονών), πιστεύοντας ότι έτσι θα πλησιάσει αρκετά τον στόχο για μείωση των φτωχών της Ε.Ε κατά είκοσι εκατομμύρια. Οι τρόποι για να βρουν περισσότερα άτομα εργασία προσδιορίζονται στην «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας».

Στην ατζέντα της Ε.Ε και στις εθνικές ατζέντες κυρίαρχη θέση κατέχει η «ενεργός ένταξη» των ατόμων που απέχουν από την αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτής έχει τεθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ένα σύνολο κοινών αρχών που αφορούν α) Επαρκή εισοδηματική στήριξη (εδώ περιλαμβάνονται τα συστήματα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος), β) Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς και γ) Πρόσβαση σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες.

Πολιτικές για την εκπαίδευση και τη νεολαία

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό την πορεία των ανθρώπων στη ζωή. Η επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη – μέλη προσβλέπει στο να

γίνουν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης πιο συμμετοχικά σε όλα τα επίπεδα και για όλες τις ηλικίες .

Μετανάστευση και ένταξη μεταναστών

Η διαχείριση της μετανάστευσης και η ένταξη των μεταναστών βρίσκεται στην ατζέντα των Ευρωπαϊκών πολιτικών. Η διαδικασία ένταξης σε μια νέα κοινωνία είναι πολύ περίπλοκη και απαιτεί προσπάθειες σε διαφορετικούς τομείς.

Κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση των διακρίσεων

Στις πολιτικές κοινωνικής ένταξης πρέπει να ενσωματώνονται και αποτελεσματικές πολιτικές καταπολέμησης των διακρίσεων αφού, για πολλές πληθυσμιακές ομάδες και μεμονωμένα άτομα, οι ρίζες της φτώχειας συχνά βρίσκονται στους περιορισμούς οι οποίοι στερούν από τα άτομα αυτά ευκαιρίες και δικαιώματα που είναι διαθέσιμα σε άλλες πληθυσμιακές ομάδες.

Πηγή: (http://europedirect.acci.gr).

Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού είναι μια από τις εφτά εμβληματικές(κύριες) πρωτοβουλίες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» Οι υπόλοιπες έξι εμβληματικές πρωτοβουλίες είναι α) Ένωση καινοτομίας β) Νεολαία σε κίνηση γ) Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη δ) Μία Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους της ε) Μία βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης στ) Ατζέντα σε νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας.

10. Δείκτης APORE

Στην Ε.Ε εξετάζεται η σχετική φτώχεια στο πλαίσιο του βιοτικού επιπέδου της εκάστοτε κοινωνίας, ο δείκτης φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού APORE (At Risk of Poverty or Social Exclusion) είναι το βασικό εργαλείο αξιολόγησης της φτώχειας.

Ο δείκτης APORE λαμβάνει υπόψη τρείς διαστάσεις (το εισόδημα, την εργασιακή συχνότητα και την υλική στέρηση), δίνοντας μια συνολική εκτίμηση της φτώχειας στην Ε.Ε. Η εισοδηματική διάσταση έχει ως κατώτατο κριτήριο το 60% του εθνικού διάμεσου εισοδήματος, αφαιρώντας τις κοινωνικές μεταβιβάσεις. Στις κοινωνικές μεταβιβάσεις περιλαμβάνονται εκτός από τις συντάξεις γήρατος, τα οικογενειακά επιδόματα, τα επιδόματα βοηθήματα ανεργίας, αναπηρίας και ασθενείας.

Η δεύτερη διάσταση είναι η υλική στέρηση που εξετάζει εννέα μεταβλητές όπως η αδυναμία να πληρωθούν εγκαίρως οι λογαριασμοί, να διατηρηθεί το σπίτι ζεστό, να αντιμετωπισθούν έκτακτα έξοδα, να φάνε ψάρι, κρέας, ή ισοδύναμης πρωτεΐνης κάθε δεύτερη ημέρα, να πάνε διακοπές μια εβδομάδα μακριά από το σπίτι, να έχουν ένα αυτοκίνητο, ένα πλυντήριο, μια έγχρωμη τηλεόραση, ένα τηλέφωνο συμπεριλαμβανομένου κινητού. Σε δυσμενή θέση είναι όσοι βρίσκονται σε τουλάχιστον τρείς από αυτές τις κατηγορίες.

Η τρίτη διάσταση του AROPE αφορά την εργασιακή συχνότητα των δυνητικά εργαζομένων κατοίκων στην Ε.Ε και σχετίζεται με τα νοικοκυριά που τα μέλη τους εργάζονται λιγότερο από το 20% του ετήσιου χρόνου. Ο δείκτης εντάσεως εργασίας (WI- Work Intensity), που χρησιμοποιεί η Eurostat, για έναν εργαζόμενο πλήρους απασχόλησης προκύπτει διαιρώντας τους μήνες που αυτός είχε εργαστεί με τον συνολικό αριθμό των μηνών που θα έπρεπε θεωρητικά να έχει εργαστεί τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Οι στατιστικές της Ε.Ε για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (EU-SILC) ξεκίνησαν μεταξύ της Eurostat και των κρατών μελών ώστε να παρασχεθούν τα δεδομένα που αφορούν το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης – η νομοθετική βάση για την άσκηση συλλογής δεδομένων είναι ο κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου

1177/2003.(Publication office of the European Union)

Το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών υπολογίζεται συγκεντρώνοντας όλα τα νομισματικά εισοδήματα που εισπράττονται από κάθε πηγή από κάθε μέλος του νοικοκυριού (συμπεριλαμβανομένων των εσόδων από την εργασία, των επενδύσεων και των κοινωνικών παροχών) – αφαιρώντας τους φόρους και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Προκειμένου να αντικατοπτρίζονται οι διαφορές στο μέγεθος και τη σύνθεση των νοικοκυριών, το σύνολο αυτό διαιρείται με τον αριθμό των «ισοδύναμων ενηλίκων» που χρησιμοποιείτε μια τυποποιημένη κλίμακα (κλίμακα τροποποιημένου ΟΟΣΑ) η οποία αποδίδει βάρος 1,0 στον πρώτο ενήλικά του νοικοκυριού, βάρος 0,5 σε κάθε επόμενο μέλος του νοικοκυριού ηλικίας 14 ετών και άνω και βάρος 0,3 σε μέλη νοικοκυριού ηλικίας κάτω των 14 ετών. Το προκύπτον ποσό ονομάζεται ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα και αποδίδεται σε κάθε μέλος του νοικοκυριού.

Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας των ατόμων με ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα καθορίζεται στο 60% των εθνικών διάμεσων ισοδύναμων εισοδημάτων.

Σύμφωνα με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το ποσοστό κινδύνου φτώχειας μετριέται σε σχέση με την κατάσταση του κάθε κράτους μέλους της Ε.Ε αντί να εφαρμόζεται ένα κοινό όριο. Το ποσοστό κινδύνου φτώχειας μπορεί να εκφραστεί πριν ή μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, με την διαφορά να μετράει την μείωση του κινδύνου φτώχειας λόγο των κοινωνικών μεταβιβάσεων.

11. Στατιστικά Στοιχεία Eurostat

Οι πίνακες που ακολουθούν προέρχονται από επεξεργασία αποτελεσμάτων της Eurostat και παρουσιάζουν τα ποσοστά του πληθυσμού των κρατών μελών της Ε.Ε που βρίσκονται κοντά στο όριο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού καθώς και τα ποσοστά που αφορούν τους τρείς επιμέρους δείκτες AROPE από το 2008 έως το 2015.

Πίνακας 1.

Ποσοστό (%) του πληθυσμού των 28 κρατών μελών κοντά στο όριο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού για τα έτη 2008-2015.

	% από το σύνολο του πληθυσμού		Σε χιλ. του πληθυσμού	
	2008	**2015**	**2008**	**2015**
Ε.Ε 28	**23.7**	**23.7**	**115.910**	**118.700**
Βέλγιο	20.8	21.1	2.190	2.310
Βουλγαρία	44.8	41.3	3.420	2.980
Τσεχία	15.3	14.0	1.570	1.440
Δανία	16.3	17,7	890	1.000
Γερμανία	20.1	20.0	16.340	16.080
Εσθονία	21.08	24.2	290	310
Ιρλανδία	23.7	–	1.050	–
Ελλάδα	28.1	35.7	3.050	3830
Ισπανία	23.8	28.6	10.790	13180
Γαλλία	18.5	17,7	11.150	11.050
Κροατία	–	–	–	–
Ιταλία	25.5	28.7	15.080	17.470
Κύπρος	23.3	28.7	180	240
Λετονία	34.2	30.9	740	610
Λιθουανία	28.3	29.3	910	860
Λουξεμβούργο	15.5	18.5	70	90
Ουγγαρία	28.2	28.2	2790	2730
Μάλτα	20.1	22.4	80	90
Ολλανδία	14.9	16.8	2.430	2810
Αυστρία	20.6	18,3	1.700	1.550
Πολωνία	30.5	23.4	11.490	8.760
Πορτογαλία	26.0	26.6	2.760	2.760
Ρουμανία	44.8	37.3	9.110	7.430
Σλοβενία	18.5	19.2	360	380
Σλοβακία	20.6	18.4	1.110	960
Φιλανδία	17.4	16.8	910	900
Σουηδία	14.9	16.0	1.370	1.650
Ηνωμένο Βασίλειο	23.2	23.5	14.070	15.030

(πηγή http://europa.eu/eurostat/socialprotection/data

Βάσει στοιχείων της Eurostat, το 2015, στην Ελλάδα ζούσαν 3.83 εκατομμύρια άνθρωποι κοντά στο όριο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού ή το 35.7% του πληθυσμού έναντι 28.1% το 2009.

Στην Ε.Ε των 28 το ποσοστό του συνολικού πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού το 2015 (23.7%) επανήρθε στο επίπεδο του 2008.

Τα υψηλότερα ποσοστά πληθυσμού κοντά στο όριο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού παρατηρήθηκαν στη Βουλγαρία (41.3%), στην Ελλάδα (35.7%), στη Ρουμανία (37.3%), στη Λετονία (30.9%). Αντιθέτως, τα χαμηλότερα ποσοστά πολιτών που ζουν κοντά στο όριο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού σημειώνονται στην Τσεχία (14.0%), στην Ολλανδία (16.8%), στη Δανία (17.7%), στη Σλοβακία (18.4%) και στη Φιλανδία (16.8%).

Πίνακας 1.2

Ποσοστό (%) πληθυσμού των 28 κρατών μελών με πενιχρό εισόδημα, με σοβαρή υλική στέρηση, με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας για τα έτη 2009-2015.

	Σε κίνδυνο φτώχειας μετά από κοινωνικές μεταβιβάσεις (%)		**Άτομα με σοβαρή υλική στέρηση (%)**		**Άτομα ηλικίας 0-59 ετών που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (%)**	
	2008	**2015**	**2008**	**2015**	**2008**	**2015**
Ε.Ε 28	**16.5**	**17.3**	**8.5**	**8.1**	**9.2**	**10.5**
Βέλγιο	14.7	14,9	5.6	5.8	11.7	14.9
Βουλγαρία	21.4	22.0	41.2	34.2	8.1	11.6
Τσεχία	9.0	9.7	6.8	5.6	7.2	6.8

	Σε κίνδυνο φτώχειας μετά από κοινωνικές μεταβιβάσεις (%)		Άτομα με σοβαρή υλική στέρηση (%)		Άτομα ηλικίας 0-59 ετών που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (%)	
	2008	2015	2008	2015	2008	2015
Γερμανία	16.2	16.7	6.6	4.4	11.7	9.8
Δανία	11.8	12.2	2.0	3.7	8.5	11.6
Εσθονία	19.5	21.6	4.9	4.5	5.3	6.6
Ιρλανδία	15.5	_	5.5	_	13.7	_
Ελλάδα	20.1	21.4	11.2	22.2	7.5	16.8
Ισπανία	19.6	22.1	3.6	6.4	6.6	15.4
Γαλλία	19.6	13.6	5.4	4.5	8.8	8.6
Κροατία	_	_	_	_	_	_
Ιταλία	18.9	19.9	7,5	11,5	10.4	11.7
Κύπρος	15.9	16.2	9.1	15.4	4.5	10.9
Λετονία	25.9	22.5	19.3	16.4	5.4	7.8
Λιθουανία	20.9	22.2	12.5	13.9	6.1	9.2
Λουξεμβούργο	13.4	15.3	0.7	2.0	4.7	5.7
Ουγγαρία	12.4	14.9	17.9	19.4	12.0	9.4
Μάλτα	15.3	16.3	4.3	8.1	8.6	9.2
Ολλανδία	10.5	12.1	1.5	2.5	8.2	10.2
Αυστρία	15.2	13.9	5.9	3.6	7.4	8.2
Πολωνία	16.9	17.6	17.7	8.1	8.0	6.9
Πορτογαλία	18.5	19.6	9.7	8.6	6.3	10.9
Ρουμανία	23.6	25.4	32.7	22.7	8.5	10.9
Σλοβενία	12.3	14.3	6.7	6.8	6.7	7.4
Σλοβακία	10.9	12.3	11.8	9.0	5.2	7.1
Φιλανδία	13.6	12.4	3.5	2.2	7.5	10.8
Σουηδία	12.2	14.5	1.4	0.7	5.5	5.8
Ηνωμένο Βασίλειο	18.7	16.7	4.5	6.1	10.4	11.9

(πηγή http://europa.eu/eurostat/socialprotection/data

Οι τρείς δείκτες που εξετάζει η Eurostat, ο δείκτης για τον κίνδυνο της φτώχειας μετά από κοινωνικές μεταβιβάσεις, ο δείκτης που μετρά τα άτομα με σοβαρή υλική στέρηση και ο δείκτης που μετράει τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας γι προσδιορίζει μια ολοκληρωμένη εικόνα των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού στο σύνολο της Ε.Ε .

Το 2015 το 17.3% του πληθυσμού της είχε μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις πέσει κάτω από το εθνικό όριο κινδύνου φτώχειας που σημαίνει ότι το **διαθέσιμο εισόδημα** τους ήταν **πενιχρό.**

Στην Ε.Ε, το 2015 το 8.1% του πληθυσμού της αντιμετώπιζε **σοβαρές υλικές στερήσεις**, γεγονός που σήμαινε ότι δε μπορούσαν να αντέξουν οικονομικά την αποπληρωμή των λογαριασμών τους εγκαίρως ή δε μπορούσαν να αντιμετωπίσουν έκτακτα έξοδα ένα αυτά προέκυπταν ή να κατανάλωναν ισοδύναμο πρωτεΐνης κάθε δεύτερη ημέρα. Η κατανομή των ανθρώπων μεταξύ των χωρών της Ε.Ε που παρουσίαζαν σοβαρή υλική στέρηση κυμαινόταν μεταξύ του περισσότερου του 20% του συνολικού πληθυσμού στη Βουλγαρία (34.2%), στη Ρουμανία (22.7%) και την Ελλάδα (22.2%) και λιγότερο 5% στη Σουηδία (0.7%), το Λουξεμβούργο (2%), τη Φιλανδία (2.2%), την Ολλανδία (2.5%), την Αυστρία (3.6%).

Εξετάζοντας τον δείκτη της **χαμηλής έντασης εργασίας** το 10.5% του πληθυσμού ηλικίας 0-59 ετών διαβιούσε σε νοικοκυριά όπου οι ενήλικοι εργάζονταν λιγότερο από 20% της συνολικής δυνατότητας εργασίας τους για το περασμένο έτος. Το 2015 η Ελλάδα (16.8%), η Ισπανία (15.4%), Βέλγιο (14.9%) σημείωσαν τα υψηλότερα ποσοστά για όσους διαβιούσαν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας, ενώ το Λουξεμβούργο (5.7%) και η Σουηδία (5.8%) σημείωσαν τα χαμηλότερα ποσοστά μεταξύ των κρατών μελών.

Οι κυβερνήσεις, οι υπεύθυνη για τη χάραξη πολιτικής και η κοινωνία γενικά δεν μπορούν να καταπολεμήσουν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό χωρίς να αναλύουν τις ανισότητες εντός της κοινωνίας, είτε είναι οικονομικού είτε κοινωνικού χαρακτήρα.

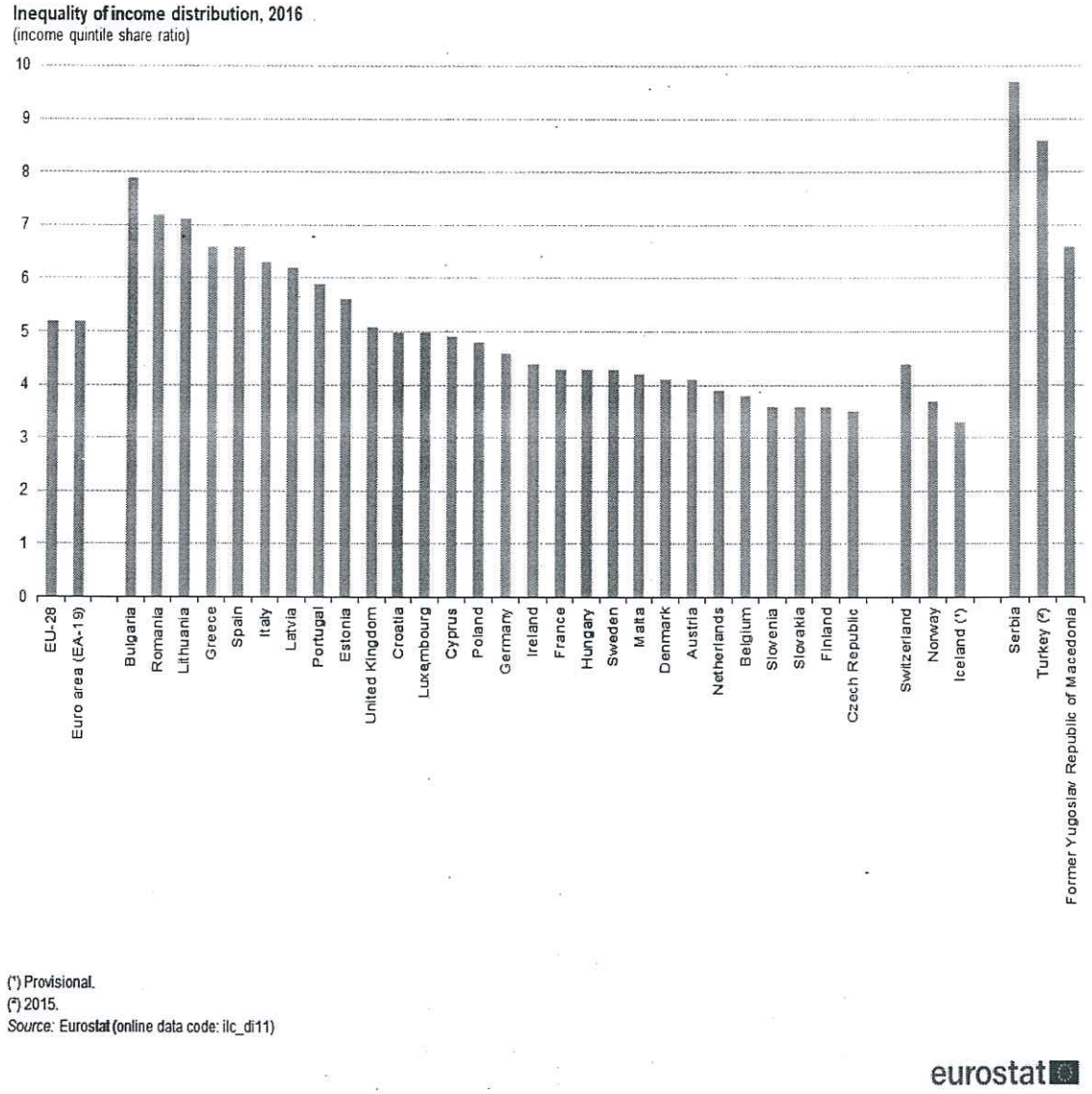
Τα δεδομένα για την οικονομική ανισότητα είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την εκτίμηση της σχετικής φτώχειας, διότι η κατανομή των οικονομικών πόρων μπορεί να έχει άμεση σχέση με την έκταση και το βάθος της φτώχειας.

Υπήρξαν μεγάλες ανισότητες στη διανομή του εισοδήματος το 2016: ο μέσος σταθμικός πληθυσμός των εθνικών στοιχείων για καθένα από τα μεμονωμένα κράτη μέλη της Ε.Ε

(σχήμα 2) δείχνει ότι το 20% του πληθυσμού (με το υψηλότερο διαθέσιμο ισοδύναμο εισόδημα) έλαβε 5.2 φορές περισσότερα έσοδα από το κάτω 20% (με το χαμηλότερο ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα).

Ο δείκτης αυτός διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών, από 3.5 στη Τσεχική Δημοκρατία και 3.6 στη Σλοβενία, τη Σλοβακία και τη Φιλανδία, σε πάνω από 6.0 στη Λετονία, την Ιταλία, την Ισπανία, την Ελλάδα και πάνω από 7.0 στη Λιθουανία και τη Ρουμανία, Βουλγαρία.

Σχήμα 2: Ανισότητα στην κατανομή του εισοδήματος, 2016

(*) Provisional.
(*) 2015.
Source: Eurostat (online data code: ilc_di11)

eurostat

Πηγή: Eurostat (2018)

Τα μέτρα της κοινωνικής προστασίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσο για τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

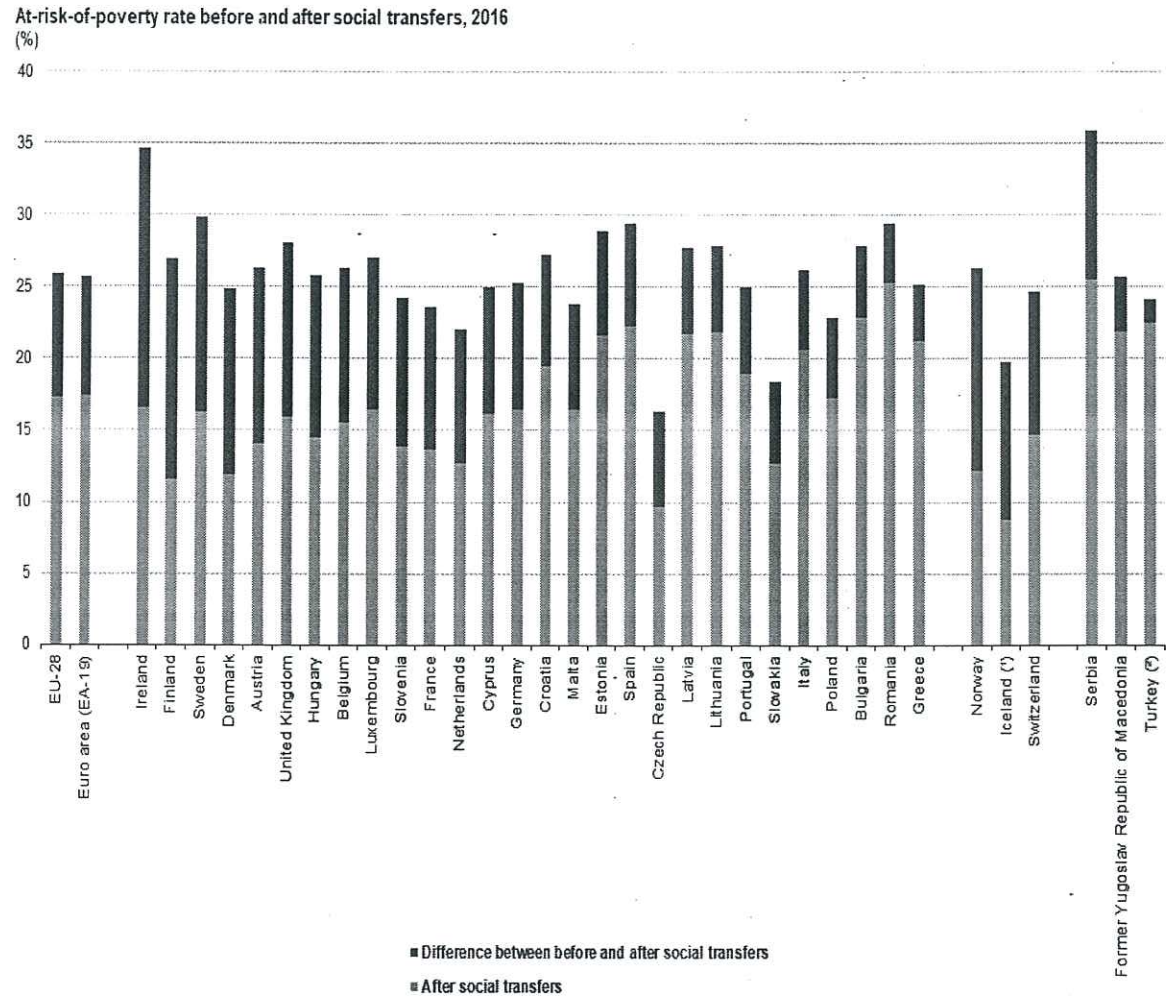
Ένας τρόπος αξιολόγησης της επιτυχίας των μέτρων κοινωνικής προστασίας είναι η σύγκριση των δεικτών κινδύνου φτώχειας πριν και μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις.

Το 2016, οι κοινωνικές μεταβιβάσεις μείωσαν το ποσοστό κινδύνου φτώχειας μεταξύ του πληθυσμού της Ε.Ε. -28 από 25.9% στο 17.3% μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, καταργώντας έτσι το 8.6% του πληθυσμού κάτω από το όριο της φτώχειας.

Συγκρίνοντας τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας πριν και μετά από τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, ο σχετικός αντίκτυπος των κοινωνικών παροχών ήταν χαμηλός, μεταφέροντας το 6.0% των ατόμων πάνω από το όριο της φτώχειας στην Ελλάδα, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, την Πολωνία, την Ιταλία, τη Σλοβακία, την Πορτογαλία, τη Λιθουανία και τη Λετονία.

Εξετάζοντας τον αντίκτυπο σε σχετικούς όρους, τα μισά ή περισσότερα από τα άτομα που βρίσκονταν σε κίνδυνο φτώχειας στη Φιλανδία, την Ιρλανδία και τη Δανία κινήθηκαν πάνω από το όριο λόγω των κοινωνικών μεταβιβάσεων, όπως συνέβη και στην Ισλανδία και τη Νορβηγία.

Σχήμα 3: Ποσοστό κινδύνου φτώχειας πριν και μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, 2016 (%)

Note: ranked on the difference between before and after social transfers.
(*) Provisional.
(*) 2015.
Source: Eurostat (online data codes: ilc_li02 and ilc_li10)

eurostat

Πηγή: Eurostat (2018)

Ορισμένες ομάδες του πληθυσμού αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Τέτοιες ομάδες είναι οι γυναίκες, τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρίες, οι άνεργοι τα μονογονεϊκά νοικοκυριά και όσοι ζουν μόνοι, οι άνθρωποι με

χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, οι άνθρωποι που ζουν σε διαφορετική χώρα από αυτή που γεννιούνται και σε εκείνων που ζουν σε αγροτικές περιοχές

Οι γυναίκες εγκαταλείπουν την αγορά εργασίας σε μικρότερη ηλικία από τους άντρες και ειδικότερα πολύ πριν την ηλικία συνταξιοδότησης. Οι υποχρεώσεις φροντίδας και άλλες οικογενειακές υποχρεώσεις έχουν άμεσο αντίκτυπο στη θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας.

Οι συγκεκριμένες συνθήκες οδηγούν σε περιορισμένη οικονομική ανεξαρτησία για τις γυναίκες καθ' όλη τη διάρκεια του βίου τους, αλλά ειδικότερα σε μεγαλύτερη ηλικία και ως συνέπεια σε χαμηλότερες συντάξεις.

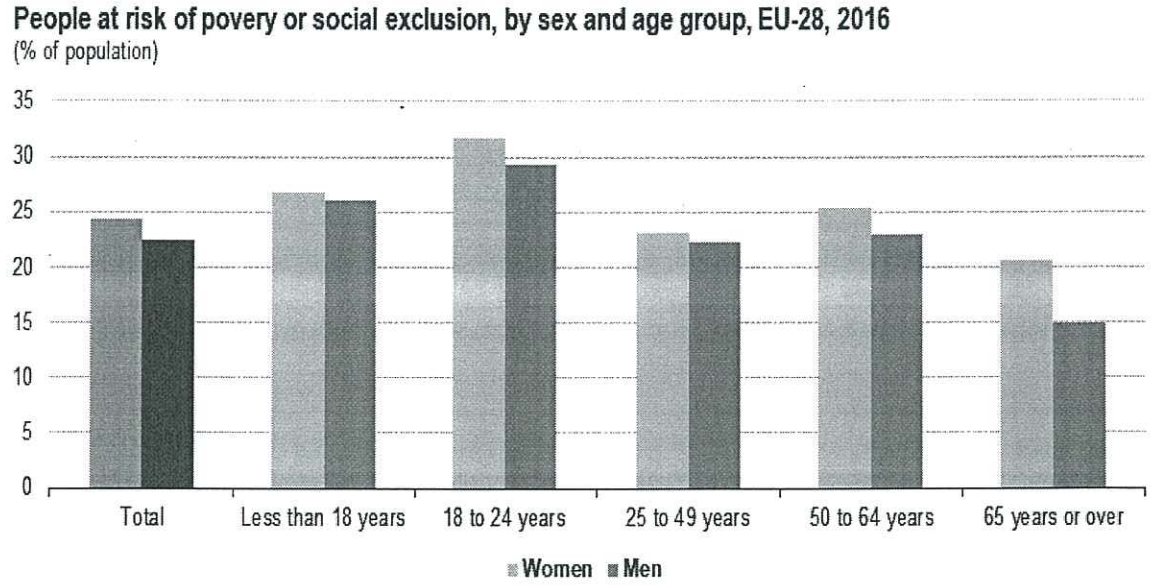
Οι ρόλοι και οι ευθύνες των ανθρώπων στις οικογένειες και στο χώρο εργασίας αλλάζουν στη διάρκεια της ζωής τους, επομένως είναι απαραίτητο να εξεταστεί ο δείκτης του κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού κατά ηλικία και φύλο.

Στο παρακάτω στατιστικό γράφημα της Eurostat με βάση τον γενικό δείκτη APORE γίνονται ιδιαίτερα εμφανείς οι μακροχρόνιες επιπτώσεις της μειωμένης έντασης εργασίας στις γυναίκες στην ηλικιακή ομάδα 65 ετών και άνω, παρουσιάζεται χάσμα 5,6 μονάδων σε σχέση με τους άντρες της ίδιας ηλικιακής ομάδας.

Οι γυναίκες έχουν υψηλότερο ποσοστό κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού απ' ότι οι άντρες σε όλες τις ηλικιακές ομάδες.

Για τους άντρες και τις γυναίκες, οι νέοι ηλικίας κάτω των 24 ετών είχαν τα υψηλότερα ποσοστά κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Πολλοί νέοι άνθρωποι είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν δυσκολία ανεύρεσης εργασίας αφότου ολοκληρώσουν τις σπουδές τους. Ο δείκτης ανεργίας των νέων ανθρώπων (15-24) χρονών είναι δραματικά υψηλός σε περίπου 20% τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους άντρες.

Σχήμα 4. Άτομα που κινδυνεύουν από την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό ανά φύλο και ηλικιακή ομάδα Ε.Ε – 28 ,2016 (% του πληθυσμού).

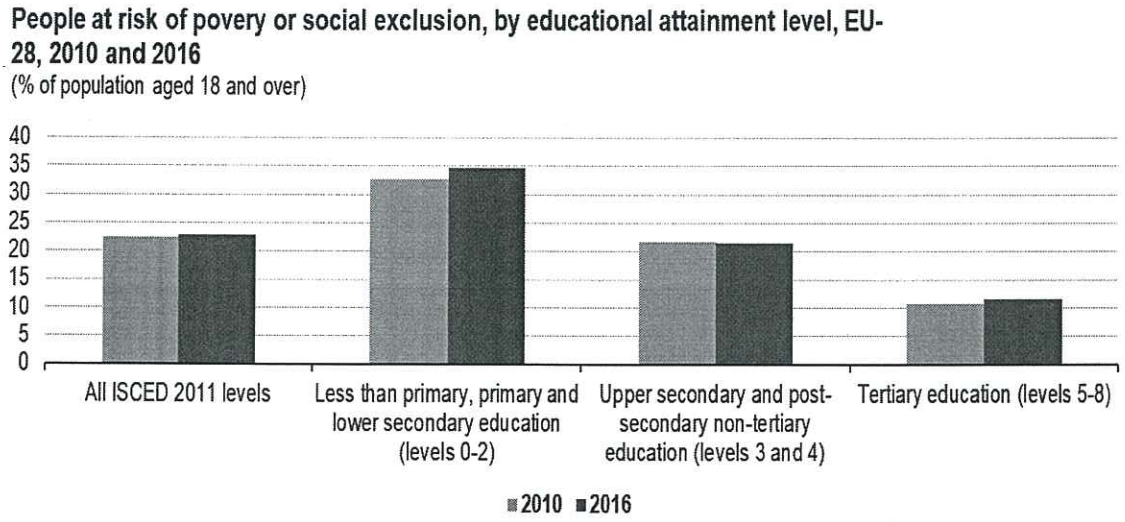
Source: Eurostat (online data code: ilc_peps01)

eurostat

Πηγή: Eurostat (2018)

Τα άτομα με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο έχουν τριπλάσιες πιθανότητες να διατρέξουν κίνδυνο από ότι τα άτομα με την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Σχήμα 5. Άτομα που κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό, κατά επίπεδο εκπαίδευσης Ε.Ε – 28 ,2010 και 2016 (% του πληθυσμού 18 και άνω)

Source: Eurostat (online data code: ilc_peps04)

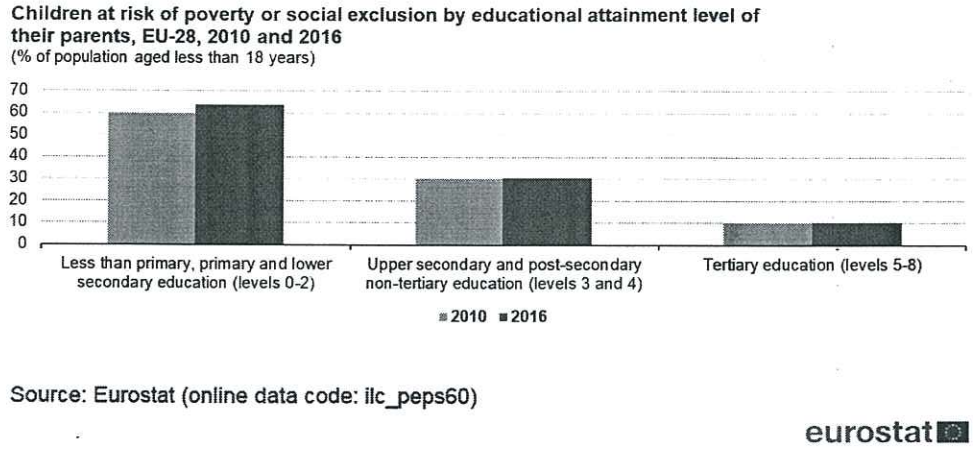
eurostat

Πηγή:Eurostat (2018)

Το 2016 το 34% των ατόμων με το χαμηλότερο επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ήταν σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, σε σύγκριση μόνο το 11% της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βρίσκονταν στην ίδια κατάσταση. Αυτό δείχνει ότι οι λιγότερο μορφωμένοι άνθρωποι ήταν σχεδόν τρείς φορές πιο πιθανό να διατρέχουν κίνδυνο.

Ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού λόγω χαμηλής εκπαίδευσης μεταφέρεται στην επόμενη γενιά, μια σημαντική πτυχή που ορίζεται ως κληρονομική φτώχεια.
Η αύξηση του κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ήταν ιδιαίτερα υψηλή για τα παιδιά των γονέων με το χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο. Έτσι η εκπαίδευση που είναι ένας ισχυρός καθοριστικός παράγοντας της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού για τους ενήλικες, επηρεάζει επίσης έντονα το αν τα παιδιά κινδυνεύουν από την φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Σχήμα 6.Παιδιά που κινδυνεύουν από την φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό σε επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών τους Ε.Ε – 28, 2010 και 2016

Πηγή:Eurostat (2018)

Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από την αδυναμία των γονέων να στηρίξουν οικονομικά τις σπουδές των παιδιών τους ή/ και να μεταδώσουν την αντίληψη της σπουδαιότητας της εκπαίδευσης στα παιδία τους.

12. Δυο νέα φαινόμενα: Working poor και NEETs

Απόρροια της οικονομικής ύφεσης στην Ε.Ε άμεσα συνδεδεμένη με την φτώχεια, είναι η εμφάνιση του όρου «working poor». Αυτός ο όρος αναφέρεται στους εργαζόμενους που αμείβονται κάτω από το 60% του διαμέσου εθνικού εισοδήματος και εργάζονται σε ασταθείς δουλειές.

Το 2008 το ποσοστό working poor ήταν 8% , ενώ το 2017 είχε ανέλθει στο 10% του εργατικού δυναμικού. Το να έχεις χαμηλό μισθό είναι από τις κυριότερες αιτίες φτώχειας. Ο κίνδυνος φτώχειας είναι μεγαλύτερος για ένα νοικοκυριό ένα εργάζεται ένα άτομο στο σπίτι.

Η κατηγορία NEETs (Not in Education, Employment and Training) αφορά κυρίως νέους ανθρώπους που απέχουν από την διαδικασία εκπαίδευσης, απασχόλησης και κατάρτισης καθώς αυτό συμβάλλει στον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Οι νέοι αποτελώντας το μέλλον κάθε κοινωνίας όταν βρίσκονται σε δυσμενή θέση και αντιμετωπίζουν προβλήματα τόσο οικονομικά όσο και κοινωνικά, είναι πιθανό να παραμείνουν σε αυτό το επίπεδο κατά την πάροδο της ζωής τους, για αυτό χρειάζεται ιδιαίτερη μέριμνα.

Στην Ε.Ε παρατηρείται ότι 7 εκατομμύρια άνθρωποι παραμένουν εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης. Το 2015 το 12% των νέων ανθρώπων ήταν στη κατηγορία NEET . Οι χώρες του Βορά έχουν μικρότερο ποσοστό πληθυσμού ως NEET, με το χαμηλότερο να το έχει Ολλανδία, ενώ οι χώρες του Νότου αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο πρόβλημα. Η Ιταλία και η Ελλάδα έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό NEETs, που ξεπερνά το 23%.

(Πηγή: Κουλούρης Γ.2018)

13. Το μέτρο του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος στην Ε.Ε-28

Όπως έχει αναφερθεί η ένταξη στην απασχόλησης και η πρόσβαση σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες αποτελούν τα δύο στοιχεία που με την παροχή επαρκούς εισοδηματικής στήριξης, συνθέτουν τη «Στρατηγική Ενεργού Ένταξης» της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η συμμετοχή σε διαδικασίες ένταξης στην απασχόληση αποτελεί για τα περισσότερα ευρωπαϊκά προγράμματα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος απαραίτητη προϋπόθεση για τη λήψη του.

Η ένταξη αφορά άτομα που είναι ικανά προς εργασία. Οι διαδικασίες ένταξης στην απασχόληση περιλαμβάνουν εγγραφή στα κέντρα ευρέσεως εργασίας, αποδοχή κατάλληλων για τον δικαιούχο θέσεων εργασίας καθώς και συμμετοχή σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και πρακτικής άσκησης.

Οι σχετικές απαιτήσεις διαφέρουν μεταξύ των διαφόρων προγραμμάτων ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος.

Όπως φαίνεται στον πίνακα 2 σε άλλα κράτη ισχύουν πιο ελαστικοί κανονισμοί και σε άλλα πολύ πιο αυστηρότεροι. Σε πολλά κράτη μέλη (Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Τσεχία), ή μη συμμόρφωση με τους κανονισμούς που επιβάλλει το πρόγραμμα ένταξης κάθε χώρας συνεπάγεται τη διακοπή ή μείωση της παροχής του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος.

Πίνακας 2.

Απαιτήσεις –δράσεις για την ένταξη στην απασχόληση και συμμετοχή σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης που ισχύουν για τους δικαιούχους του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος σε κάθε κράτος μέλος.

ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ Ε.Ε	**Απαιτήσεις –δράσεις για την ένταξη στην απασχόληση και συμμετοχή σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης που ισχύουν για τους δικαιούχους του Ε.Ε.Ε**

ΑΥΣΤΡΙΑ	Άτομα που είναι ικανά προς εργασία πρέπει να είναι πρόθυμα να εκτελέσουν εργασία.
ΒΕΛΓΙΟ	Το Δημόσιο Κέντρο Βοήθειας μπορεί να προτείνει μια εργασία για στον ενδιαφερόμενο και να γίνει ο εργοδότης του με σκοπό την απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας. Το ΔΚΒ μπορεί να θέσει το άτομο στη διάθεση τρίτων, από τον ιδιωτικό τομέα.
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	Ο άνεργος πρέπει να εγγραφεί στο Γραφείο Απασχόλησης τουλάχιστον εννέα μήνες πριν την υποβολή της αίτησης για χορήγηση Ε.Ε.Ε και να μην έχει απορρίψει προσφερόμενη θέση εργασίας ή μαθήματα κατάρτισης που διοργανώνονται από τα Γραφεία Εργασίας. Η χορήγηση του Ε.Ε.Ε διακόπτεται εάν ο άνεργος αρνηθεί να συμμετάσχει σε προγράμματα που διοργανώνονται από τον Δήμο για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.
ΓΑΛΛΙΑ	Οι δικαιούχοι υποχρεούται να αναζητήσουν εργασία και να παρακολουθήσουν τις δραστηριότητες ενσωμάτωσης που προβλέπονται.
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	Άτομα που είναι ικανά προς εργασία πρέπει να εξαντλήσουν όλες τις δυνατότητες που έχουν για να βελτιώσουν την κατάσταση τους.
ΔΑΝΙΑ	Οι δικαιούχοι πρέπει αν αναζητούν εργασία και ο/η σύντροφος- σύζυγος πρέπει να εξαντλήσει όλες τις δυνατότητες εύρεσης εργασίας.
ΕΛΛΑΔΑ	Υπάρχει σύνδεση εφόσον ο ενδιαφερόμενος είναι σε θέση να να αναζητήσει εργασία.
ΕΣΘΟΝΙΑ	Η καταβολή του Ε.Ε.Ε μπορεί να διακοπεί στην περίπτωση που άτομα για εργασία ηλικίας 18-63 ετών αρνηθούν χωρίς εύλογη αιτία, προσφορές κατάλληλης εργασίας ή συμμετοχή σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης.
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	Η κυβέρνηση προσφέρει θέσεις εργασίας και υλοποιεί προγράμματα κατάρτισης για τους ανέργους δικαιούχους.
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	Όλα τα άτομα που δεν εργάζονται για διάστημα τριών μηνών, συμμετέχουν στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την απασχόληση

	με κύριο στόχο την επανένταξη τους στην αγορά εργασίας.
ΙΣΠΑΝΙΑ	Δεν υπάρχει σύνδεση μεταξύ των μέτρων που στοχεύουν στην προώθηση της απασχόλησης και της καταβολής του Ε.Ε.Ε.
ΙΤΑΛΙΑ	Οι σχετικές απαιτήσεις-δράσεις διαφέρουν μεταξύ των τοπικών περιφερειών.
ΚΡΟΑΤΙΑ	Τα άτομα που δεν εργάζονται για διάστημα τριάντα ημερών απευθύνονται στο γραφείο ευρέσεως εργασίας και λαμβάνουν βοήθημα χρηματικό, από την ίδια αρχή υλοποιούνται προγράμματα κατάρτισης και επανένταξης.
ΚΥΠΡΟΣ	Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες οργανώνουν προγράμματα κατάρτισης για άτομα που λαμβάνουν το Ε.Ε.Ε και συνεργάζονται με την Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης για να επιτύχουν την ένταξη των δικαιούχων στην αγορά εργασίας. Σε περίπτωση που ο δικαιούχος αρνηθεί να αναλάβει την κατάρτιση και να βρει δουλειά που θα του επέτρεπε να αυξήσει το εισόδημα του, τότε η χορήγηση του Ε.Ε.Ε μπορεί να διακοπεί.
ΛΕΤΟΝΙΑ	Άνεργοι δικαιούχοι, ικανοί εργασίας, υποχρεούται να εγγραφούν στην Κεντρική Υπηρεσία Απασχόλησης, να αναζητήσουν εργασία και να αποδέχονται κατάλληλες προσφορές εργασίας. Οι δικαιούχοι είναι υποχρεωμένοι να συνεργάζονται με τους κοινωνικούς λειτουργούς της δημοτικής κοινωνικής υπηρεσίας, προκειμένου να βελτιώσουν την υπάρχουσα κατάσταση. Άρνηση συνεργασίας σημαίνει μείωση του ποσού.
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	Άνεργοι που είναι εγγεγραμμένοι στο τοπικό γραφείο της Λιθουανικής Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού θα πρέπει να είναι πρόθυμοι να εργαστούν, εκπαιδευτούν ή επανά-εκπαιδευτούν. Άρνηση της προσφοράς εργασίας ή κατάρτισης ή συμμετοχής σε δημόσια καθήκοντα ή έργα που στηρίζονται από το Γραφείο Απασχόλησης μπορεί να οδηγήσει σε αναστολή ή άρνηση της χορήγησης της

	Κοινωνικής Βοήθειας.
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	Οι δικαιούχοι δεν πρέπει να έχουν εγκαταλείψει ή μειώσει οικειοθελώς και χωρίς έγκυρη αιτιολόγηση την εργασία τους ή δεν πρέπει να έχουν απολυθεί για σοβαρή αιτία. Για να λάβει το Επίδομα Ενσωμάτωσης ο δικαιούχος υπογράφει μια σύμβαση ενσωμάτωσης και λαμβάνει μέρος σε μια δραστηριότητα ένταξης. Η σύμβαση ενσωμάτωσης συντάσσετε με γνώμονα την κατάσταση υγείας και την κοινωνική, εκπαιδευτική, επαγγελματική και οικονομική κατάσταση του αιτούντος, με την προοπτική ενός σχεδίου ή/ και κοινωνικής ένταξης. Η συμμετοχή σε δραστηριότητες κοινωνικής ένταξης είναι υποχρεωτική . Σ ε περίπτωση άρνησης το επίδομα μπορεί να ανακληθεί.
ΜΑΛΤΑ	Οι δικαιούχοι, εφόσον είναι σε θέση να εργαστούν, υποχρεούται να αναζητήσουν την κατάλληλη εργασία. Αν κάποιος είναι ανίκανός για εργασία επανεξετάζεται περιοδικά.
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	Τα άτομα πρέπει ναι κάνουν όσο το δυνατό περισσότερα για να συντηρήσουν τον εαυτό τους. Κάθε δικαιούχος πρέπει να προσπαθήσει να αναζητήσει δουλειά, να αποδεχτεί κατάλληλη θέση εργασίας και να εγγραφή στο Ινστιτούτο Απασχόλησης. Οι σύντροφοι των δικαιούχων θα πρέπει να αναζητήσουν εργασία εάν είναι δυνατό. Η κοινωνική κατάσταση και η κατάσταση υγείας λαμβάνονται υπόψη. Εάν ο αιτών αρνηθεί να συνεργαστεί με ένα σχέδιο δράσης, οι κοινωνικές υπηρεσίες μπορεί ναι επιβάλλουν κυρώσεις (περικοπεί ή πλήρη αναστολή της βοήθειας). Επιπλέον ο αιτών είναι υποχρεωμένος να εκτελεί κοινωική εργασία στο Δήμο.
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	Τα άτομα που είναι ικανά για εργασία πρέπει αν εγγραφούν στη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης. Η παροχή της βοήθειας τερματίζεται εάν το άτομο διαγραφεί από την υπηρεσία με δική του υπαιτιότητα, εάν αρνηθεί την προσφορά

	κατάλληλης θέσης εργασίας ή εάν εργαζόταν παράνομα.
ΠΟΛΩΝΙΑ	Οι δικαιούχοι εφόσον είναι σε θέση να εργαστούν πρέπει να έρθουν σε επαφή με τις κοινωνικές υπηρεσίες για την επίλυση της δυσχερούς κατάστασης.
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	Ο αιτών υποχρεούται να συνάψει σύμβαση κοινωνικής ενσωμάτωσης.
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	Ένα από τα μέλη της οικογένειας είναι υποχρεωμένο να εργάζεται προς το συμφέρον της τοπικής αυτοδιοίκησης με στόχο την κοινωνική ενσωμάτωση.
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	Άτομα που είναι στην παραγωγική ηλικία και είναι ικανά για εργασία, πρέπει να είναι πρόθυμα να δεχτούν προσφορές κατάλληλης εργασίας επανεκπαίδευσης και επικουρικής εργασίας στην κοινότητα.
ΣΟΥΗΔΙΑ	Καθ' όλη τη διάρκεια της παροχής ο δικαιούχος που είναι εργασιακά ικανός πρέπει να προσπαθεί να βρει εργασία με ικανοποιητικό μισθό. Επίσης πρέπει να συμμετέχει σε δραστηριότητες που διοργανώνονται από τον Δήμο και αφορούν ενίσχυση των επαγγελματικών δεξιοτήτων.
ΤΣΕΧΙΑ	Οι άνεργοι δικαιούχοι πρέπει να εγγραφούν στο γραφείο ευρέσεως εργασίας ως άτομα που αναζητούν εργασία, να αποδεχτούν οποιαδήποτε εργασία.
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	Κάθε δικαιούχος εργασιακά ικανός πρέπει αν αναζητά διαρκώς μια θέση εργασίας που θα εξασφαλίσει έναν ικανοποιητικό μισθό.

Πηγή: http://eur-lex .europa.eu/legal-content/EL/TXT

Τα προγράμματα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος ανήκουν στο πλαίσιο που έχει τεθεί από την Ε.Ε για τη «Στρατηγική ενεργούς ένταξης» προκειμένου να αντιμετωπίσουν την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Τα προγράμματα αυτά έχουν ως στόχο τη δημιουργία ενός ελάχιστου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης για τους πολίτες και αποτελούν ένα ύστατο κοινωνικό δίχτυ

ασφαλείας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 24 Ιουνίου 1992 δημοσιεύει τη σύσταση 92/441/ΕΟΚ που αφορά τα κοινά κριτήρια επαρκών πόρων διαβίωσης και κοινωνικής βοήθειας στα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας των χωρών της Ε.Ε.

Βάση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφόρησης για την Κοινωνική Προστασία MISSOC (Mutual Information System on Social Protection) το ανεπαρκές επίπεδο διαβίωσης έχει μια ορισμένη περιγραφή σε όλα τα κράτη μέλη καθώς και την αντίστοιχη παροχή.

Πίνακας 3.Περιγραφή του όρου «ανεπαρκές εισόδημα και Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στα κράτη μέλη της Ε.Ε -28.

ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ Ε.Ε -28	**ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΕΠΑΡΚΟΥΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ – Ε.Ε.Ε**
ΑΥΣΤΡΙΑ	Βοήθεια Διαβίωσης. Άτομα που δεν έχουν την ικανότητα να καλύψουν το κόστος διαβίωσης. Το κοινωνικό βοήθημα καλύπτει τα έξοδα σίτισης , ρουχισμού, προσωπικής υγιεινής, θέρμανσης και ηλεκτρισμού και οικιακά έξοδα. Το Ε.Ε.Ε χορηγείται όσο υπάρχει ανάγκη.
ΒΕΛΓΙΟ	Εισόδημα Διαβίωσης. Άτομα που χρειάζονται βοήθεια. Το ποσό κατατίθεται για όσο χρονικό διάστημα υφίσταται ανάγκη (υποχρεωτική η ετήσια επανεξέταση). Στην περίπτωση που κάποιος κερδίζει εισόδημα που είναι μικρότερο από το ελάχιστο εισόδημα διαβίωσης τότε το κράτος καταβάλει τη διαφορά.
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	Τα άτομα που δεν πληρούν ένα βασικό επίπεδο διαβίωσης. Μηνιαίο κοινωνικό επίδομα.
ΓΑΛΛΙΑ	Εισόδημα στήριξης. Τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Εφόσον ο δικαιούχος διαθέτει κάποιο εισόδημα το ποσό που λαμβάνει αντιστοιχεί στη διαφορά έως το εισόδημα στήριξης.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ	Βοήθεια Διαβίωσης. Άτομα που χρειάζονται βοήθεια. Το εισόδημα χορηγείται για όσο διάστημα υφίσταται ανάγκη.
ΔΑΝΙΑ	Κοινωνική Βοήθεια. Άτομα που δε διαθέτουν επαρκή μέσα για να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες τους. Το ποσό χορηγείται μηνιαίως.
ΕΛΛΑΔΑ	Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης. Άτομα και οικογένειες σε ανάγκη κοινωνικοοικονομικής στήριξης. Το βοήθημα περιλαμβάνει επιδότηση στέγασης, δωρεάν ιατρική περίθαλψη και εισόδημα που καταβάλλεται μηνιαίως σε όσους πληρούν τα κριτήρια.
ΕΣΘΟΝΙΑ	Εισοδηματική στήριξη. Ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης. Το ποσό καταβάλλεται μηνιαίως απεριόριστα, επανεξετάζετε κάθε χρόνο.
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	Εισοδηματική στήριξη. Άτομα των οποίων το εισόδημα είναι κάτω από ένα ελάχιστο επίπεδο. Η παροχή γίνεται κάθε δύο εβδομάδες και διαρκεί για όσο διάστημα ισχύουν οι προϋποθέσεις του αιτούντος.
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	Συμπληρωματικό επίδομα πρόνοιας. Άτομα με ανεπαρκείς πόρους. Το ποσό χορηγείται μηνιαίως και για απεριόριστο χρόνο εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις.
ΙΣΠΑΝΙΑ	Ελάχιστο Εισόδημα Ένταξης. Άτομα σε καθορισμένες καταστάσεις ανάγκης. Το ποσό χορηγείται μηνιαίως.
ΙΤΑΛΙΑ	Εισόδημα του πολίτη. Άτομα ή οικογένειες που χρειάζονται στήριξη. Μόνο σε επίπεδο περιφερειών παρέχεται ένα ελάχιστο εισόδημα.
ΚΡΟΑΤΙΑ	Παροχές κοινωνικής πρόνοιας. Ελάχιστο Εγγυημένο Όφελος. Η βάση του εισοδήματος καθορίζεται από το κράτος κάθε χρόνο.
ΚΥΠΡΟΣ	Δημόσιο Βοήθημα. Ανεπαρκές επίπεδο διαβίωσης. Τα άτομα που πληρούν τις προϋποθέσεις.
ΛΕΤΟΝΙΑ	Προνόμιο Ε.Ε.Ε. Άπορα νοικοκυριά. Το ύψος του επιδόματος υπολογίζεται από την κεντρική κυβέρνηση.
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	

	Κοινωνικό Βοήθημα. Ανεπαρκείς πόροι διαβίωσης. Τα ποσό που χορηγείται μηνιαίως εξαρτάται από το εισόδημα του αρχηγού της οικογένειας.
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	Ε.Ε.Ε. Αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης. Χορηγείται σε μηνιαία βάση απεριόριστα αρκεί να εξακολουθούν να υφίστανται οι προϋποθέσεις και φορολογείται.
ΜΑΛΤΑ	Κοινωνική Βοήθεια. Άτομα ανίκανα να συντηρήσουν τους εαυτούς τους είτε λόγο ασθενείας είτε λόγο ανεργίας. Το ποσό της κοινωνικής βοήθειας χορηγείται μηνιαίως με απεριόριστη διάρκεια εφόσον πληρούνται τα κριτήρια.
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	Γενική Βοήθεια. Άτομα που απειλούνται από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Το ύψος της Γενικής Βοήθειας καθορίζεται από το κράτος και είναι συνάρτηση του βασικού μισθού.
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	Βοήθημα για άτομα σε ενεργό ηλικία. Άτομα χωρίς επαρκείς πόρους διαβίωσης. Καταβάλλεται σε μηνιαία βάση και είναι απεριόριστης διάρκειας εφόσον τηρούνται οι προϋποθέσεις.
ΠΟΛΩΝΙΑ	Περιοδικό Επίδομα. Παροχές κοινωνικής αρωγής. Η διάρκεια χορήγησης είναι απεριόριστη.
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	Εισόδημα Κοινωνικής Ένταξης. Κατάσταση κοινωνικοοικονομικής ανεπάρκειας. Η διάρκεια χορήγησης είναι 12 μήνες και υπάρχει δυνατότητα ανανέωσης εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις.
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	Κοινωνική Βοήθεια. Βασικές Ανάγκες. Η κοινωνική βοήθεια δίνεται για όσο υπάρχει ανάγκη.
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	Παροχή για υλικές ανάγκες. Άτομα σε ανάγκη. Το επίδομα αυτό χορηγείται προκειμένου να καλυφθούν οι υλικές ανάγκες όλων όσων το εισόδημα είναι κάτω από το ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης,
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	Οικονομική Κοινωνική Βοήθεια. Άτομα με ανεπαρκείς πόρους. Καταβάλλεται σε μηνιαία βάσης στα άτομα που πληρούν τα

	κριτήρια.
ΣΟΥΗΔΙΑ	Κοινωνική Οικονομική Βοήθεια. Λογικό επίπεδο διαβίωσης. Η κοινωνική βοήθεια χορηγείται για όσο διάστημα υπάρχει ανάγκη.
ΤΣΕΧΙΑ	Παροχή κοινωνικής Βοήθειας. Ελάχιστο όριο διαβίωσης και ύπαρξης. Τα άτομα και οι οικογένειες επιλέγονται για να λάβουν την παροχή με βάση εάν το εισόδημα είναι μικρότερο από το όριο φτώχειας.
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	Κοινωνική Αρωγή. Άτομα που δε διαθέτουν τα αναγκαία κόστη διαβίωσης. Παροχή εισοδηματικής στήριξης και άλλες παροχές σε είδος.

(Πηγή: European Comission,2018)

14. Το ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στην Ελλάδα

Η οικονομική κρίση που άρχισε να μεταδίδεται το 2008 και στην Ελλάδα έκανε ποιο εμφανείς την απουσία κοινωνικού ιστού προστασίας των πλέον οικονομικά αδυνάτων. Εντός της οικονομικής ανασφάλειας που δημιουργήθηκε και της προοπτικής εξόδου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κοινοτική Οδηγία 92/441/ΕΟΚ σχετικά με τα κοινά κριτήρια που αφορούν την επάρκεια πόρων και παροχών στα συστήματα κοινωνικής προστασίας καθυστέρησε να εφαρμοστεί. (Access to European Union Law).

Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα μετά από τρείς αποτυχημένες προσπάθειες ως γενικευμένη εφαρμογή νομοθετήθηκε να αρχίσει στην 1η Ιανουαρίου του 2017 (άρθρο 22 του ν.4387/2015) στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής ασφυξίας και των δεσμεύσεων της Ελληνικής Κυβέρνησης απέναντι στους δανειστές της.

Ως Κοινωνικό Επίδομα Αλληλεγγύης το Ε.Ε.Ε προβλέπει την α) εισοδηματική ενίσχυση της ωφελούμενης μονάδας.

β) Συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες όπως διασύνδεση των μελών της ωφελούμενης μονάδας, εφόσον πληρούν τα κριτήρια με:

-Δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των ανασφαλίστων

-Παραπομπή και ένταξη σε δομές και υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας και υποστήριξης

-Ένταξη σε προγράμματα και κοινωνικές δομές για την αντιμετώπιση της φτώχειας

-Ένταξη στις δράσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος του ταμείου Ευρωπαϊκής βοήθειας προς τους άπορους

3)Υπηρεσίες ενεργοποίησης: προώθησης των δικαιούχων, εφόσον δύναται να εργασθούν σε δράσεις που στοχεύουν στην ένταξη ή επανένταξη τους στην αγορά εργασίας. Βασική προϋπόθεση η μόνιμη διαμονή στο δήμο ή κοινότητα, το ύψος της ακίνητης - κινητής περιουσίας , το ετήσιο πραγματικό εισόδημα.

Η φορολογητέα αξία της ακίνητης περιουσίας δε θα πρέπει να ξεπερνά τα 90.000 ευρώ για κάθε άτομο και τις 200.000 ευρώ για μια μονάδα, τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης (αυτοκίνητα ,δίκυκλα) τις 6.000 ευρώ, το δηλωμένο εισόδημα κατά τους τελευταίους έξι μήνες πριν την κατάθεση για Κ.Ε.Α δε μπορεί να υπερβαίνει το εξαπλάσιο του εγγυημένου εισοδήματος δηλαδή 200 ευρώ* 6 μήνες =1200 ευρώ το εξάμηνο.

Η οικονομική ενίσχυση ανέρχεται στα 200 ευρώ για ένα άτομο, για κάθε επιπλέον ενήλικο μέλος 100 ευρώ, για κάθε ανήλικο μέλος 50 ευρώ. Η παροχή δίνεται για έξι μήνες με δυνατότητα ανανέωσης. (Πηγή:www.odigostoupoliti.eu)

Το 35.6% των Ελλήνων κινδυνεύει από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό. Το κατώφλι της φτώχειας ανέρχεται στο ποσό των 4.500 ευρώ ετησίως ανά άτομο και 9.450 ευρώ για νοικοκυριά με δύο ενήλικες και δύο εξαρτώμενα παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών.(ΕΛΣΤΑΤ).

3.7 εκατομμύρια Έλληνες έφτασαν στο σημείο της φτώχειας και της εξαθλίωσης. Το να έχεις χαμηλό μισθό ή καθόλου είναι από τις βασικότερες αιτίες φτώχειας. Όταν ή ένταση εργασίας είναι πολύ χαμηλή τότε αναφερόμαστε σε επιβίωση δηλαδή εβδομαδιαίο εισόδημα κάτω από το κόστος διαβίωσης.

Η παρατεταμένη λιτότητα, οι συνθήκες βαθιάς οικονομικής ύφεσης, η ραγδαία αύξηση της ανεργίας καθώς και σημαντική μείωση των εισοδημάτων συνέβαλλαν στην εμφάνιση ακραίας φτώχειας στην Ελληνική πραγματικότητα.

Συμπεράσματα

Η άνιση διανομή εισοδήματος μπορεί να φτάσει σε καταστάσεις κοινωνικά απαράδεκτες όπως έχει ιστορικά διαπιστωθεί. Κοινωνική ευημερία χωρίς αναδιανομή δε μπορεί να δημιουργηθεί όπως είναι δομημένη η κοινωνία. Η αναδιανομή του εισοδήματος παρατηρείται ότι επιχειρείται με τη χρησιμοποίηση της προοδευτικής φορολογίας εισοδήματος, επιδομάτων ανεργίας, επιδομάτων απορίας, δωρεάν παιδείας, δωρεάν ή επιδοτούμενης ιατρικής περίθαλψης ή στέγασης των φτωχότερων οικογενειών και άλλων μέτρων. Από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης τέθηκε ένα πολιτικό ζήτημα, έπρεπε να αποφασιστεί κατά πόσον και σε ποιά έκταση θα δημιουργούσε θεσμούς οι οποίοι θα εξασφάλιζαν τους πολίτες της από την φτώχεια και την εξαθλίωση. Η κοινωνική ασφάλιση αφορά τους εργαζόμενους ενώ η κοινωνική προστασία όλα τα υπόλοιπα κομμάτια του πληθυσμού, (μακροχρόνια ανέργους, γυναίκες με αποσπασματική εργασιακή απασχόληση, μετανάστες α.μ.ε.α. μονογονεϊκά νοικοκυριά κ.α).

Οι στατιστικές μελέτες μέτρησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στηρίζονται κυρίως στα δεδομένα της Eurostat και υιοθετούν τον σχετικό χαρακτήρα της φτώχειας. Οι περισσότερες έρευνες χρησιμοποιούν ως μονάδα έρευνας το νοικοκυριό ή το άτομο και ως μεταβλητή για τον χαρακτηρισμό κάποιου ως φτωχού ή όχι το κατά κεφαλήν (ισοδύναμο) εισόδημα ενώ ως γραμμή φτώχειας ορίζεται το 60% του διάμεσου εισοδήματος στον μελετώμενο πληθυσμό. Είναι καθολική διαπίστωση των μελετών ότι η φτώχεια συνδέεται με το χαμηλό εισόδημα, την ανεργία, την ηλικία, το φύλο, το εκπαιδευτικό επίπεδο του ατόμου.

Απόρροια της οικονομικής ύφεσης στην Ε.Ε και άμεσα συνδεδεμένη με την φτώχεια είναι η εμφάνιση δυο νέων κατηγοριών φτωχών αυτών των εργαζομένων φτωχών οπού οι απολαβές τους είναι πενιχρές και των νέων που βρίσκονται εκτός διαδικασίας εκπαίδευσης και κατάρτισης με αποτέλεσμα τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Η «στρατηγική Ευρώπη 2020» είναι ένας θεσμός που εντός της περικλείει πολιτικές καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Κυρίαρχη θέση κατέχει η «ενεργός ένταξη» των ατόμων που απέχουν από την αγορά εργασίας. Στο πλαίσιο αυτής έχει τεθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ένα σύνολο κοινών αρχών που αφορούν α) Επαρκή εισοδηματική στήριξη (εδώ περιλαμβάνονται τα συστήματα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος), β) Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς γ) Πρόσβαση σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες. Η θέσπιση και εφαρμογή μέτρων κοινωνικής πολιτικής πραγματοποιείται ως δίχτυ ασφαλείας για να καλύψει τις ανθρώπινες αδυναμίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Κανελλόπουλος Κ.Ν (2004) *Διανομή, Αναδιανομή και Φτώχεια,* εκδόσεις ΚΕΠΕ, Μελέτες 55.

Κανελλόπουλος Κ.Ν (1996) *Εισοδήματα και φτώχεια στην Ελλάδα,* εκδος.ΚΕΠΕ, Μελέτες 22.

Κώττης Γ. (1996) *Σύγχρονα Οικονομικά Θέματα*, εκδόσεις Παπαζήση.

Παπαηλίας Θ. (2006) *Παραδόσεις Πολιτικής Οικονομίας – Μικροοικονομία*, εκδόσεις Σταμούλη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Απέργης Ν. (2005) *Σύγχρονη Μακροοικονομική*, εκδόσεις Rosilli.

Καράγεωργας Δ.Π. (1979) *Οι οικονομικές λειτουργίες του κράτους,* εκδόσεις Παπαζήση.

Κιόχος Π. (1996) *Σύγχρονη Μακροοικονομική Ανάλυση,* εκδόσεις Ελένη Κιόχου.

Νεγρεπόντε Μ.Δελιβάνη (1975) *Μακροοικονομική Οικονομία στον Καπιταλισμό – Σοσιαλισμό,* εκδόσεις Παπαζήση.

Χατζηκωνσταντίνου Γ. *Πέρα από την μηχανιστική αντίληψη στην Οικονομική Θεωρία*, εκδόσεις Παρατηρητής.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Begg David (2000) *Economics*, London Mc Craw Hill publications.

Galbraith John Keneth (1997) *Η καλή κοινωνία*, εκδόσεις Νέα Σύνορα.

Galbraith John Keneth (1970) *Η κοινωνία της αφθονίας*, εκδόσεις Παπαζήση.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Ματσαγγάνης Μ. (2017*) Μία αποδοτικότερη πολιτική για την καταπολέμηση της Ακραίας φτώχειας,* διαΝΕΟσις , ανακτήθηκε από: http://www.dianeosis.org/2017/12

Κουλούρης Γ. (2018*) Το φαινόμενο working poor στην Ε.Ε. μετά την κρίση*, ανακτήθηκε από: http://www.protagon.gr/ to-fainomeno-working-poor-stin-ee-meta-tin-krisi-443417

Ευρώπη 2020, *Αναπτυξιακή Στρατηγική Ευρώπη 2020 – Στόχοι και Πρωτοβουλίες της Ε.Ε για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη,* ανακτήθηκε από: http://europedirect.acci.gr

Κανονισμός 1177/2003, *Ευρωπαϊκός κανονισμός σχετικά με τις κοινοτικές στατιστικές για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης,* ανακτήθηκε από: http://publications.europa.eu./en/publication-detail/ Publication Office of the European Union

Κοινωνική προστασία – βάση δεομένων Eurostat, ανακτήθηκε από: http://europa.eu/eurostat/social protection/data

Σύσταση του συμβουλίου της Ε.Ε 92/441/ΕΟΚ σχετικά με τα κοινά κριτήρια που αφορούν την επάρκεια πόρων και παροχών των χωρών- μελών της Ε.Ε. ανακτήθηκε από: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT

ΟΟΣΑ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Ανάπτυξης, τροποποιημένη κλίμακα ισοδύναμου εισοδήματος, ανακτήθηκε από: www.oecd.org

ΕΛΣΤΑΤ, Πληθυσμός και κοινωνικές συνθήκες- Οικογενειακοί Προϋπολογισμοί, ανακτήθηκε από: www.statistics.gr

Σύστημα αμοιβαίας πληροφόρησης για την κοινωνική προστασία, ανακτήθηκε από:www.missoc.org

European Commission website,ανακτήθηκε από: http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858

Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα στην Ελλάδα, ανακτήθηκε από:www.odigostoupoliti.eu

www.socialpolisy.gr/2017/10/παγκόσμια-ημέρα-για-την-εξάλειψη-της -φ-2html

Κουλούρης Γ.(2018) ανακτήθηκε από:www.protagon.gr/.../to-fenomeno-working-poor-stin-ee-meta-tin-krisi-443417